

2

Գործ թիվ ԵԿՎ/1247/02/10

Վ Ճ Ի Ռ

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

08.06.2012թ. թ. Երևան

Երևան քաղաքի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ վարչական
շրջանների ընդհանուր իրավասության առաջին
առյանի դատարանը

Նախագահությամբ՝ դատավոր Ռ. Ափիկյանի
Քաղաքապետությամբ՝ քաղաքապետ Մ. Հակոբյանի
Մասնակցությամբ՝

Հաղցվորի

ներկայացուցիչ՝ Գ. Մարգարյանի

(փաստաբանական գործունեության արտոնագիր թիվ 578)

Պատասխանողների

ներկայացուցիչներ՝ Ե. Բազդյանի

(հրաման թիվ՝ 925-Ա)

Մ. Խյէյանի

(անձնագիր՝ AG0232438, արված՝ 16.08.2006թ., 011-ի կողմից)

Դռնբաց դատական նիստում քննելով քաղաքացիական գործն ըստ հայցի՝ Արմեն Գրիգորյանի, Վահրամ Բաբաջանյանի, Լուսինե Պողոսյանի ընդդեմ՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության, Արմեն Եղիազարյանի, Ինգո Արմենիա՝ ԱԲԲ ընկերության (ՀՎՀՀ 02535733, գրանցման վկայական թիվ 7), Երրորդ անձ՝ Կոնվերս Բանկ ՓԲ ընկերության՝ վնասի հատուցման պահանջի մասին:

Պ Ա Բ Զ Ե Ծ

Գործի դատավարական նախապայմանությունը

Հաղցվորներ Արմեն Գրիգորյանը, Վահրամ Բաբաջանյանը, Լուսինե Պողոսյանը (նաև՝ Մանե Կարենի Գրիգորյանի և Կարինե Կարենի Գրիգորյանի օրինական ներկայացուցիչ), 21.06.2010թ.վականին հայց են ներկայացրել դատարան ընդդեմ Հայաստանի Հանրապետության ի ղեկին՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության, Արմեն Եղիազարյանի, Կոնվերս Բանկ ՓԲ ընկերության, Ինգո Արմենիա՝ ԱԲԲ ընկերության՝ ավտովթարի հետևանքով վնաս կրած անձանց վնասը հատուցելու պահանջի մասին:

Երևան քաղաքի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության առաջին առյանի դատարանի դատավոր Ռ. Ափիկյանի 25.06.2010 թ.վականի որոշմամբ ընդունվել է վարույթ և գործով նշանակվել է նախապայմանական դատական նիստ:

17.03.2011թ.վականին հաղցվորի ներկայացուցիչ Գ. Մարգարյանը դատարանի գրասենյակ է մուտքագրել դիմում հայցային պահանջի չափն ավելացնելու մասին, որով խնդրել է դատարանին պատասխանողներ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից որպես ավտովթարի հետևանքով՝ Ինֆիեյթի QX4՝ մակնիշի 17 ԱՍ 304 պետական արանիշի ավտոմեքենային պատճառված վնաս հոգստ Վահրամ Բաբաջանյանի քրեական գործով ընդունված 4.200.000 (չորս միլիոն երկու հարյուր հազար) ՀՀ դրամ: Մյուսմասնակ հաղցվորի ներկայացուցիչը հայցապահանջի ավելացված մասի համար պետական տուրքի վճարումը հետաձգել և դրան անդադարեցնել վճարելով:

Այնուհետև, հաղցվոր Ա. Գրիգորյանի ներկայացուցիչ՝ Գ. Մարգարյանը ներկայացրել է դիմում հայցային պահանջի չափն ավելացնելու վերաբերյալ, որով դատարանին խնդրել է պատասխանողներ՝ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգստ Արմեն Գրիգորյանի քրեական գործով ընդունված 11.925.000 ՀՀ դրամ՝ որպես Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանի հուղարկավորության հետ կապված անկրթական ծախսեր, ինչպես նաև հեղինակային, յոթի, քաղաքական, Մեծ զատիկի, Սուրբ խաչի, Փոքր զատիկի, տարվա արարողությունների հետ կապված ծախսեր, միաժամանակ խնդրելով պետական տուրքի հայցին անդադարեցնել դատական ակտով:

15.04.2011թ.վականին հաղցվորների ներկայացուցիչ Գ. Մարգարյանը ներկայացրել է հայցային պահանջի չափն ավելացնելու վերաբերյալ դիմում, որով խնդրել է պատասխանողներ՝ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից որպես կերակրողի մահվան հետևանքով առաջացած վնաս:

- հոգստ Լուսինե Պողոսյանի քրեական գործով ընդունված 3 451 275 ՀՀ դրամ՝ մինչև 15.04.2011 թ.վականին ընկած ժամանակահատվածի համար և ավելական 127.825 ՀՀ դրամ՝ սկսած 15.04.2011 թ.վականից մինչև անչափանալ

Կարինն Կարենի Գրիգորյանի տասնչորս տարեկան դստնալը:

- հոգուտ անչափանա Մանն Կարենի Գրիգորյանի թոնագանձել 3.451.275 ՀՀ դրամ՝ մինչև 15.04.2011 թվականն ընկան ժամանակահատվածի համար և ամսեկան 127.825 ՀՀ դրամ՝ սկսած 15.04.2011 թվականից մինչև վերջինիս տասնուր տարեկան դստնալը:

- հոգուտ անչափանա Կարինն Կարենի Գրիգորյանի թոնագանձել 3.451.275 ՀՀ դրամ՝ մինչև 15.04.2011 թվականն ընկան ժամանակահատվածի համար և ամսեկան 127.825 ՀՀ դրամ՝ սկսած 15.04.2011 թվականից մինչև վերջինիս տասնուր տարեկան դստնալը:

11.07.2011 թվականին հայցվոր Վ.Բարաջանյանի ներկայացուցիչ Գ.Մարգարյանը ներկայացրել է հայցադիմումի լրացում, դատարանին խնդրելով պատասխանող Բեգ Արմենիա ՍՓԲ ընկերությանից հոգուտ Արմեն Բարաջանյանի թոնագանձել 3.000.000 ՀՀ դրամ որպես ապահովագրական հատուցման չվճարված գումար, պատասխանողներ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգուտ Արմեն Բարաջանյանի որպես ավտովթարի հետևանքով պատճառված վնաս թոնագանձել 1.200.000 ՀՀ դրամ և Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգուտ Բեգ Արմենիա ՍՓԲ ընկերության թոնագանձել հոգուտ Արմեն Բարաջանյանի թոնագանձվելիք 3.000.000 ՀՀ դրամ ապահովագրական հատուցման գումար, իսկ պետական տուրքի վճարման հարցին անդադատելով կադավրվելիք դատական ակտով: 27.09.2011 թվականին

Վ.Բարաջանյանի ներկայացուցիչ Գ.Մարգարյանը դատարանի գրասենյակ է մուտքագրել դիմում՝

11.07.2011 թվականին հայցադիմումի լրացման մեջ թույլ տրված վրիպակներն ուղղելու մասին, որով խնդրել է

Վ.Բարաջանյանի կողմից 11.07.2011 թվականի հայցադիմումի լրացումով ավելացված պահանջը կարգալ հետևյալ կերպ՝ պատասխանող Բեգ Արմենիա ՍՓԲ ընկերությունից հոգուտ Վահրամ Բարաջանյանի թոնագանձել 3.000.000 ՀՀ դրամ որպես ապահովագրական հատուցման չվճարված գումար, պատասխանողներ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգուտ Վահրամ Բարաջանյանի որպես ավտովթարի հետևանքով պատճառված վնաս թոնագանձել 1.200.000 ՀՀ դրամ և Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգուտ Բեգ Արմենիա ՍՓԲ ընկերության թոնագանձել հոգուտ Վահրամ Բարաջանյանի թոնագանձվելիք 3.000.000 ՀՀ դրամ ապահովագրական հատուցման գումարը:

02.11.2011 թվականին հայցվոր Ա.Գրիգորյանի ներկայացուցիչ Գ.Մարգարյանը ներկայացրել է հայցադիմ լրացում պահանջի չափն ավելացնելու մասին դիմում, խնդրելով պատասխանողներ՝ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգուտ Արմեն Գրիգորյանի թոնագանձել 1.310.000 ՀՀ դրամ՝ որպես Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանի գերեզմանի կառուցապատման և գերեզմանաբարի տեղադրման հետ կապված ծախսեր:

07.11.2011 թվականին հայցվոր Վ.Բարաջանյանի ներկայացուցիչ Գ.Մարգարյանը ներկայացրել է դիմում

Վ.Բարաջանյանի տուտից 11.07.2011 թ. -ին կատարված հայցադիմումի լրացումով ներկայացված պահանջով հայցի առարկան փոխելու մասին, որով խնդրել է դատարանին՝ պատասխանող Բեգ Արմենիա ՍՓԲ ընկերությունից հոգուտ Կոնվերս Բանկ ՓԲ ընկերության թոնագանձել 2.776.586,1 ՀՀ դրամ որպես չվճարված ապահովագրական հատուցման գումար, պատասխանողներ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգուտ Վահրամ Բարաջանյանի որպես ավտովթարի հետևանքով պատճառված վնաս թոնագանձել 1.423.413,9 ՀՀ դրամ և Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգուտ Բեգ Արմենիա ՍՓԲ ընկերության թոնագանձել հոգուտ Կոնվերս Բանկ ՓԲ ընկերության թոնագանձվելիք 2.776.586,1 ՀՀ դրամ ապահովագրական հատուցման գումար:

07.11.2011 թվականին հայցվոր Վ.Բարաջանյանի ներկայացուցիչ Գ.Մարգարյանը դատարանի գրասենյակ է մուտքագրել դիմում՝ խնդրելով Վ.Բարաջանյանին փոխարինել պատշաճ հայցվոր Կոնվերս Բանկ ՓԲ ընկերությամբ:

08.12.2011 թվականին սույն գործով տեղի ունեցած դատական նիստի ընթացքում Կոնվերս Բանկ ՓԲ ընկերության ներկայացուցիչ Ս.Քարամյանը ներկայացրել է միջնորդություն հայցից հրաժարվելու մասին, որով խնդրել է կարճել գործի վարույթը, ինչպես նաև խնդրել է գործով նախապես չվճարված պետական տուրքի վճարումը դնել սկզբնական հայցվորի՝ Վ.Բարաջանյանի վրա:

Պատասխանող ՀՀ ֆինանսների նախարարության ներկայացուցիչ Ե.Բազդյանի կողմից 2012 թվականի մարտի 30-ին նշանակված դատական նիստի ժամանակ գրավոր միջնորդություն է ներկայացվել դատարան, որով վերջինս ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 60-րդ և 611-րդ հոդվածներով խնդրել է նշանակել դատաքիմիական համալիր փորձաքննություն:

30.03.2012 թվականին դատարանի որոշմամբ սույն գործով նշանակվել է դատաքիմիական փորձաքննություն, իսկ գործի վարույթը կասեցվել է:

03.05.2012 թվականին թվականին դատարան է մուտքագրվել ՀՀ Փորձաքննությունների ազգային թուրո՝ ՊՈԱԿ-ի 28.04.2012 թվականի թիվ 12-1434 փորձագիտական հորակագրությունը:

04.05.2012 թվականին դատարանի որոշմամբ, սույն գործի կասեցված վարույթը վերսկսվել է և նշանակվել է դատական քննության:

24.05.2012 թվականին հայցվոր Վ.Բարաջանյանի ներկայացուցիչ Գ.Մարգարյանը ներկայացրել է հայցադիմ պահանջի չափն ավելացնելու մասին դիմում, որով խնդրել է պատասխանողներ՝ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից որպես ավտովթարի հետևանքով՝ Ինֆինիտի QX4՝ մակնիշի 17 ԼՍ

304 պետամարանիշի ավտոմեքենային պատճառված վնաս հոգուտ Վահրամ Բաբաջանյանի թնադանձել ընդհանուր առմամբ 4.200.000 (չորս միլիոն երկու հարյուր հազար) ՀՀ դրամ:
Գործի դատաքննությունն ավարտվել է 2012 թվականի մայիսի 24-ին և 2012 թվականի հունիսի 08-ին հշանակվել է վճռի նրա պարակման օր:

Հայցվորի փաստարկները և իրավական դիրքորոշումը
Հայցվորների ներկայացուցիչներ Հ.Գալստյան և Գ.Մարգարյանը դատարան ներկայացված հայցադիմումով հարսնել են, որ Արմեն Եղիազարյանը պայմանագրային հիմունքներով ծառայելով ՀՀ ՊՆ Վանաձոր քաղաքում տեղակայված թիվ 21833 զորամասում որպես վաշտի, 2009թ. հունվարի 22-ին ավտոշարժային կազմում վարելով իրեն ամրակցված՝ ԿամԱԶ-4310՝ մակնիշի ՊՆ 28 44 Տ զինհամարանիշի ավտոմեքենան՝ ընթացել է Երևան-Իջևան ավտոմայրուղով դեպի Քարվաճառում տեղակայված ՀՀ ՊՆ թիվ 75937 զորամաս՝ իրային ունեցվածք տեղափոխելու նպատակով: Ժամը 10-ի սահմաններում, Գազարին քաղաքի մոտակայքում, ավտոշարժայինից հետ մնացած ավտոմեքենային տեխնիկական օգնության ցույց տալու նպատակով իջեցրել է իր վառած ավտոմեքենայի արագությունը և աջ ուղեմասից դեպի ձախ հետադարձ կատարելու նպատակով սկսել է կատարել ձախ մանևր, որով թույլ է տվել ՀՀ ճանապարհային երթևեկության կանոնների 36-րդ և 44-րդ կետերի և ճանապարհային անվտանգության ապահովման մասին՝ ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 3-րդ կետի պահանջների խախտում, քանի որ ստեղծել է վթարային իրադրություն, այն է՝ ճանապարհը չի գիջել ձախ կողմից ուղիղ ընթացքով՝ ԻնՖինիտի QX4՝ մակնիշի 17 LU 304 պետամարանիշի ավտոմեքենայի վաշտի Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանին և իր վառած ավտոմեքենայով խցկոտել է՝ ԻնՖինիտի QX4՝ մակնիշի ավտոմեքենայի երթևեկությանը, որպիսի պայմաններում ինքն իրեն գրկել է ավտոմեքենաների ընդհարումը կանխելու տեխնիկական հնարավորությունից և բաժնել՝ ԻնՖինիտի QX4՝ մակնիշի ավտոմեքենային:
Ավտոմեքենաների ընդհարման հետևանքով՝ ԻնՖինիտի QX4՝ մակնիշի 17 LU 304 պետամարանիշի ավտոմեքենայի վաշտի Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանը ստացած մարմնական վնասվածքներից տեղում մահացել է, իսկ նույն ավտոմեքենայի ուղևորուհի Լուսինե Աթաբեկի Պողոսյանի առողջությանը պատճառվել է միջին ծանրության վնաս՝ առողջության տևական քայքայումով:

Մարտունու քննչական բաժանմունքի կողմից 22.01.2009թ.-ին հարուցվել է քրեական գործ:
Ձիվորական տրանսպորտային մեքենան վարելու կանոնները խախտելու համար, որն առաջացրել է մարդու մահ, Արմեն Վարազդասի Եղիազարյանին 19.05.2009թ.-ին մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 377-րդ հոդվածի 2-րդ մասով:

Քրեական գործը 22.05.2009թ.-ին ուղարկվել է ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարան:
ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարանը (նախագահող դատավոր՝ Յու.Իսկյան) 25.06.2009թ.-ին, քննության ասելով թիվ ԳՂ1/0014/01/09 քրեական գործն ըստ մեղադրանքի Արմեն Վարազդասի Եղիազարյանի՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 377-րդ հոդվածի 2-րդ մասով, որոշել է՝ քաղաքացիական հայցը կարճել, Ա.Եղիազարյանի նկատմամբ հայտարարել համաներում:

ՀՀ քրեական վերաքննիչ դատարանի (նախագահող դատավոր՝ Ե.Մարկիսյան) 17.02.2010թ.-ի թիվ ԳՂ1/0014/01/09 որոշմամբ բավարարվել է Վահրամ Բաբաջանյանի և Լուսինե Պողոսյանի ներկայացուցիչների վերաքննիչ լուրջը:
Վերաքննիչ դատարանը որոշել է՝ բեկանել ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարանի Արմեն Վարազդասի Եղիազարյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 377-րդ հոդվածի 2-րդ մասով քրեական գործով 2009թ. հուլիսի 25-ի որոշումը հաշտության համաձայնությունը հաստատելու և քաղաքացիական հայցը կարճելու մասով և քաղաքացիական հայցը թողնել առանց քննության: ՀՀ քրեական վերաքննիչ դատարանի որոշումը չի բողոքարկվել և մտել է օրինական ուժի մեջ:

Արմեն Վարազդասի Եղիազարյանի կողմից Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանի հուղարկավորության հետ կապված անհրաժեշտ ծախսերը, ինչպես նաև յոթերորդ, քառասուներորդ օրվա արարողությունների, գերեզմանի կառուցապատման և գերեզմանաքարի տեղադրման հետ կապված ծախսերը, Վահրամ Բաբաջանյանի ավտոմեքենային, Լուսինե Պողոսյանի առողջությանը, ինչպես նաև Մանե և Կարինե Կարենի Գրիգորյանների կերակրողի մահվան հետևանքով պատճառված վնասը առ այսօր չի փոխհատուցվել:

Հայտնել է նաև, որ՝ ԻնՖինիտի QX4՝ մակնիշի 17 LU 304 պետամարանիշի ավտոմեքենայի վաշտի Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանը և նույն ավտոմեքենայի ուղևորուհի Լուսինե Աթաբեկի Պողոսյանը ամուսններ եւ:
Վեջքիներս համատեղ ամուսնությունից ունեցել են երկու երեխա՝ 22.03.2004թ.-ին ծնված Մանե Կարենի Գրիգորյանին և 24.06.2009թ.-ին ծնված Կարինե Կարենի Գրիգորյանին:

Ըստ հայցադիմումի հանգուցյալի եղբայր՝ Արմեն Ռազմիկի Գրիգորյանը կատարել է Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանի հուղարկավորության հետ կապված ծախսերը:

Նշել են, որ՝ ԻնՖինիտի QX4՝ մակնիշի 17 LU 304 պետամարանիշի ավտոմեքենան սեփականության իրավունքով պատկանում է հայցվոր՝ Վահրամ Աղասու Բաբաջանյանին: Վահրամ Բաբաջանյանի և՝ Կոնվերս Բանկ ՓԲ ընկերության միջև 17.10.2008թ.-ին կնքված՝ անհատական վարկավորման թիվ 186272 պարանազրի համաձայն Վահրամ Բաբաջանյանին տրամադրվել է 3.400.000 ՀՀ դրամ վարկ, որի օգտագործման համար հաշվարկվող տոկոսագումարների և պայմանագրով հանդատեոված առժամների վերադարձելիությունն

ապահովվել է Ինֆինիտի QX4՝ մակերիշի ավտոմեքենայի գրավով:

27.10.2008թ.-ի Տրանսպորտային միջոցների ապահովագրության թիվ MC/O15641 վկայագրի համաձայն՝ Քաղ Արմենիա՝ ԱՓԲ ընկերությունը հանդիսանում է ապահովագրող, իսկ Գոնվերս Բանկ՝ ՓԲ ընկերությունը՝ շահառու:

Վկայախոչընդվ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1063-րդ, 1065-րդ հոդվածների դրույթները նշել են, որ գործով որպես պատասխանող պետք է հանդես գա ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը, իսկ վնասը պետք է հատուցվի նաև Հայաստանի Հանրապետության կողմից:

Նկատի ունենալով այն, որ Արմեն Վարազդարյանի Եղիազարյանի կողմից Գարեն Ռազմիկի Գրիգորյանի հուղարկավորության հետ կապված անհրաժեշտ ծախսերը, ինչպես նաև յոթերորդ, քառասուններորդ օրվա արարողությունների, գերեզմանի կառուցապատման և գերեզմանաքարի տեղադրման հետ կապված ծախսերը, Գանդամ Բաբաջանյանի ավտոմեքենային, Լուսինե Պողոսյանի առողջությանը, ինչպես նաև Մանե և Կարինե Կարենի Գրիգորյանների կերակրողի մահվան հետևանքով պատճառված վնասը առ այսօր չի փոխհատուցվել, առանձին Արմեն Եղիազարյանի մեղքով առաջացած վնասների բռնագանձման նախքը պետք է լուծվի ստորև ներկայացված իրավահարկերի կիրառմամբ:

Մասնավորապես՝

1. Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանի հուղարկավորության հետ կապված անհրաժեշտ ծախսերը, ինչպես նաև յոթերորդ, քառասուններորդ օրվա արարողությունների, գերեզմանի կառուցապատման և գերեզմանաքարի տեղադրման հետ կապված ծախսերը նախքոր Արմեն Գրիգորյանի օգուտն բռնագանձելու մասին պահանջը պետք է լուծվի:

- ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087-րդ հոդվածի կիրառմամբ, ըստ որի՝

Տուժողի մահվան հետ կապված վնասի համար պատասխանատու անձինք պարտավոր են հատուցել հուղարկավորության հետ կապված անհրաժեշտ ծախսերն այն անձին, ով աղ ծախսերը կատարել է : Հայտնի են նաև, որ Լուսինե Պողոսյանի առողջությանը պատճառված վնասը բռնագանձելու մասին պահանջը պետք է լուծվի ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1078-րդ հոդվածի 1-ին կետի կիրառմամբ, ըստ որի՝ քաղաքացուն հաշմանդամ կամ նրա առողջությանն այլ վնաս պատճառելու դեպքում հատուցման ենթակա են տուժողի կողմից աշխատավարձը (նկատար), որը նա ստանում էր կամ կարող էր ստանալ, ինչպես նաև առողջության քայքայման հետևանքով ծագած լրացուցիչ ծախսերը՝ ներառյալ բուժվելու, լրացուցիչ սննդի, դեղամիջոցների ձեռք բերելու, պրոթեզավորման, կոզմոսի խնամքի, առողջաբանական-կուլտուրային բուժման, հատուկ տրանսպորտային միջոցներ ձեռք բերելու, այլ մասնագիտություն ձեռք բերելու համար ծախսերը, եթե պարզվել է, որ տուժողն ունի օգուտյան ու խնամքի նման տեսակների կարիք և չունի դրանք անվճար ստանալու իրավունք, իսկ Լուսինե Պողոսյանի, անչափահասներ Մանե և Կարինե Կարենի Գրիգորյանների կերակրողի մահվան հետևանքով պատճառված վնասը բռնագանձելու մասին պահանջը պետք է լուծվի ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1081-րդ հոդվածի 1-ին կետի կիրառմամբ: Վկայախոչը է նաև ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1079-րդ հոդվածի դրույթները:

Ելնելով վերագրյալից, դատարանին խնդրել են պատասխանողներ՝ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից որպես ավտոմեքենայի հետևանքով պատճառված վնաս հոգուտ հայցվորների պետք է բռնագանձվի ընդհանուր առմամբ 4 (չորս) ՀՀ դրամ, որից՝ 1 (մեկ) ՀՀ դրամը հոգուտ Արմեն Գրիգորյանի՝ որպես Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանի հուղարկավորության հետ կապված անհրաժեշտ ծախսեր, ինչպես նաև յոթերորդ, քառասուններորդ օրվա արարողությունների, գերեզմանի կառուցապատման և գերեզմանաքարի տեղադրման հետ կապված ծախսեր, 1 (մեկ) ՀՀ դրամը հոգուտ Կարեն Պողոսյանի՝ որպես ավտոմեքենային պատճառված վնաս, 1 (մեկ) ՀՀ դրամը հոգուտ Լուսինե Պողոսյանի՝ որպես առողջությանը պատճառված վնաս, 1 (մեկ) ՀՀ դրամը հոգուտ Լուսինե Պողոսյանի, անչափահասներ Մանե և Կարինե Կարենի Գրիգորյանների՝ որպես կերակրողի մահվան հետևանքով պատճառված վնաս:

Հետագայում, 15.04.2011թվականին հաջվորների ներկայացուցիչ Գ.Մարգարյանը ներկայացրել է հայցային պահանջի չափն ավելացնելու վերաբերյալ դիմում, որով խնդրել է պատասխանողներ՝ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից որպես կերակրողի մահվան հետևանքով առաջացած վնաս՝ հոգուտ Լուսինե Պողոսյանի բռնագանձել 3.451.275 ՀՀ դրամ՝ մինչև 15.04.2011 թվականն ընկած ժամանակահատվածի համար և ամսական 127.825 ՀՀ դրամ՝ սկսած 15.04.2011 թվականից մինչև անչափահաս Կարինե Կարենի Գրիգորյանի տասնչորս տարեկան դառնալը, հոգուտ անչափահաս Մանե Կարենի Գրիգորյանի բռնագանձել 3.451.275 ՀՀ դրամ՝ մինչև 15.04.2011 թվականն ընկած ժամանակահատվածի համար և ամսական 127.825 ՀՀ դրամ՝ սկսած 15.04.2011 թվականից մինչև վերջինիս տասնութ տարեկան դառնալը, հոգուտ անչափահաս Կարինե Կարենի Գրիգորյանի բռնագանձել 3.451.275 ՀՀ դրամ՝ մինչև 15.04.2011 թվականն ընկած ժամանակահատվածի համար և ամսական 127.825 ՀՀ դրամ՝ սկսած 15.04.2011 թվականից մինչև վերջինիս տասնութ տարեկան դառնալը:

Անուսինե, հաջվոր Ա. Գրիգորյանի ներկայացուցիչ՝ Գ.Մարգարյանը ներկայացրել է դիմում հայցային պահանջի չափն ավելացնելու վերաբերյալ, որով դատարանին խնդրել է պատասխանողներ՝ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգուտ Արմեն Գրիգորյանի բռնագանձել 11.925.000 ՀՀ դրամ՝

որպես Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանի հուղարկավորության հետ կապված անհրաժեշտ ծախսեր, ինչպես նաև հերթափոխի, յոթի, քառասուներ, Մեծ գատիկի, Մուրք խաչի, Փոքր գատիկի, սարվա արարողությունների հետ կապված ծախսեր, ինչպես նաև խնդրել է պատասխանողներ՝ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգստ Արմեն Գրիգորյանի բռնագանձել 1.310.000 ՀՀ դրամ՝ որպես Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանի գերեզմանի կառուցապատման և գերեզմանաքարի տեղադրման հետ կապված ծախսեր: 24.05.2012 թվականին հայցվոր Վ.Բաբաջանյանի ներկայացուցիչ Գ.Մարգարյանը ներկայացրել է հայցային պահանջի չափն ավելացնելու մասին դիմում, որով խնդրել է պատասխանողներ՝ Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից որպես ավտոմեքենայի հետևանքով Ինֆինիտի QX4՝ մակնիշի 17 LU 304 պետհամարանիշի ավտոմեքենային պատճառված վնաս հոգստ Վառդան Բաբաջանյանի բռնագանձել ընդհանուր առմամբ 4.200.000 (չորս միլիոն երկու հարյուր հազար) ՀՀ դրամ:

Պատասխանողների փաստաթղթերը և իրավական դիրքորոշումը

Պատասխանող ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից 04.08.2010թ.-ին դատարան է ներկայացվել հայցադիմումի պատասխան, որով հայտնել է, որ ՀՀ ֆինանսների նախարարության համար ընդունելի են Կ.Գրիգորյանի հուղարկավորության հետ կապված միայն այն ծախսերը, որոնք որպես անհրաժեշտ և ողջամիտ ծախսեր սահմանված են օրենքով:

Ներկայացված հայցադիմումի պատասխանով հայտնել են, որ ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը ընդունում է Երևան-Իջևան մայրուղու Գազարին քաղաքի մոտակայքում տեղի ունեցած ավտոմեքենայի վերաբերյալ, ինչպես նաև վթարի հետևանքով հայցվորներին պատճառված որոշակի վնասը, սակայն չի ընդունում այդ վնասների դիմաց հայցվորների ներկայացված պահանջների ծավալը: Մասնավորապես՝ բացի հուղարկավորության հետ կապված անհրաժեշտ ծախսերից, ներառված են նաև Կ.Գրիգորյանի յոթի, քառասուներ, գերեզմանի կառուցապատման և գերեզմանաքարի տեղադրման հետ կապված ծախսեր: Հարենել է, որ հայցի առարկան է կազմում հանցագործությամբ անմիջականորեն պատճառված գույքային վնասը, որի հատուցման մասին պահանջը, հայցվորը ներկայացնում է դատարանի օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռով մեղավոր ճանաչված՝ զստապալուծված կամ նրա գործողություններին համար պատասխանատվություն կրող անձին: Սույն գործով հայցի առարկան որոշելու համար, հարկավոր է, որ վնասն անմիջականորեն հանցագործությամբ պատճառված լինի: Վկայանելով է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087-րդ հոդվածի դրույթները և՝ Հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատեղիների ու դիակիզարանների շահագործման մասին ՀՀ օրենքը:

Ինչ վերաբերվում է հաջորդ օրվա ինքնանույնի, յոթի և քառասուներ օրվա արարողությունների, գերեզմանի կառուցապատման և գերեզմանաքարի պատրաստման տեղադրման հետ կապված ծախսերին, ապա դրանք հանցագործությամբ անմիջականորեն պատճառված գույքային վնաս չեն, հույս են ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հուղարկավորության հետ կապված անհրաժեշտ ծախսերից և հետևաբար ենթակա են մեղմման: Վկայակոչել է նաև թիվ ԵԿԴ/2268/02/08 քաղաքացիական գործով կայացված ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 05.12.2008թ. որոշումը, պատճառաբանելով որ տվյալ գործի և թիվ ԵԿԴ/2268/02/08 քաղաքացիական գործի փաստական հանգամանքները նույնական են:

Այնուհետև 11.04.2011 թվականին ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը ներկայացրել է հայցադիմումի լրացման վերաբերյալ պատասխան, համաձայն որի սույն գործով հայցի առարկան որոշելու համար անհրաժեշտ է, որպեսզի վնասն անմիջականորեն հանցագործությամբ պատճառված լինի, օրի վերաբերյալ պարտավոր է օրինական ուժի մեջ մտած դատավճիռը, ինչը սույն գործի շրջանակներում բացակայում է:

Բացի այդ, ՀՀ քրեական վերաքննիչ դատարանի 17.02.2010թվականի թիվ ԳԴ1/0014/01/09 որոշումով, դատարանը հաստատված է համարել, որ Ինֆինիտի QX4՝ մակնիշի ավտոմեքենայի սեփականատեր Վ.Բաբաջանյանին պատճառվել է 3.000.000 ՀՀ դրամ գումարի վնաս և ոչ թե 4.200.000 ՀՀ դրամի վնաս, ուստի հայցվորի կողմից ներկայացված հայցապահանջի ավելացումը անհիմն է վերոնշյալի հիմքով: Անդրադառնալով հայցվոր Լուսինե Պողոսյանի կողմից ներկայացված հայցապահանջին ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը հայտնել է, որ նշված պահանջներին առարկում է մասնակի հետևյալ պատճառաբանությամբ և հիմնավորմամբ: Վկայակոչելով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1081-րդ հոդվածի դրույթները հայտնել է, որ տվյալ դեպքում Լուսինե Պողոսյանին կերակրողի մահվան հետևանքով կրած վնասը ենթակա է հատուցման միայն այն դեպքում, եթե վերջինս չի աշխատում և զբաղված է մահացածի՝ Կարեն Գրիգորյանի, խնամքի տակ գտնվող տասնչորս տարեկան չղարձած երեխաների խնամքով, իսկ նշված հանգամանքը կարող է հավատարմել միայն և միայն ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության ծառայության կողմից տրված տեղեկանքով, որով կհիմնավորվի Լուսինե Պողոսյանի չաշխատելու և վերջինիս համար սոց. վճարներ չվճարելու հանգամանքը: Լուսինե Պողոսյանի կողմից ներկայացվել է տեղեկանք թվագրված 20.10.2010թ. ամսաթվով և տրված՝ Կենտրոն՝ համատեղության նախագահի կողմից, այն մասին, որ Լուսինե Պողոսյանը իր աշխատանքաա դուստրերի հետ շարունակում է բնակվել ք. Սևան, Լալաբեդյան 44 շենքի թիվ 5 բնակարանում, չի աշխատում և զբաղվում է իր մանկանապակ երեխաների խնամքով: Այս կապակցությամբ նշել է, որ համատեղությամբ իրավասու չէ՝ արամադրել տեղեկանք անձի չաշխատելու վերաբերյալ, նաև Լուսինե Պողոսյանի՝ չաշխատելու մասին հավաստող փաստաթուղթ տվյալ դեպքում կարող է հանդիսանալ միայն ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական

հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության ծառայության կողմից տրված տեղեկանքը, որով կենտրոնացվել է, որ Լուսինե Պողոսյանը մինչև իր ամուսնու մահը և մահից հետո որպես վարձու աշխատող սոցիալական ապահովության պետական ծառայությունում հաշվառված չէր /գրանցված չէր/ և իր համար համապատասխան սոց. վճարներ չեն վճարվել։ Բացի այդ, համատեղության կողմից տրված տեղեկանքը տրված է 20.10.2010թ-ի դրությամբ և դրանով չի ապացուցվում, որ Լուսինե Պողոսյանը ամուսնու մահից հետո մինչև սույն հայցադիմումը ներկայացնելու օրվա դրությամբ չի աշխատել, այլ ընդամենը նշվում է, որ Լուսինե Պողոսյանը 20.10.2010թ-ի դրությամբ չի աշխատում, միևնույն ժամանակահատվածում Լուսինե Պողոսյանի համար գումարը պահանջվում է ամուսնու մահվան օրվանից։ Հետևաբար, տվյալ դեպքում Լուսինե Պողոսյանի չաշխատելու հանգամանքը այն էլ ամուսնու մահվան օրվանից սկսած, կարող է հաստատվել և ապացուցվել միայն որոշակի ապացույցով, այն է՝ ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության պետական ծառայության կողմից տրված տեղեկանքով, որով կենտրոնացվել և կապացուցվել այն հանգամանքը, որ Լուսինե Պողոսյանը որպես վարձու աշխատող գրանցված չէր /հաշվառված չէր/ և իր համար սոցիալական ապահովության վճար չի վճարվել, սակայն նման ապացույց Հայցվոր կողմից չի ներկայացրել։ Ուստի, ըստ ՀՀ ֆինանսների նախարարության Լուսինե Պողոսյանի պահանջը 3.451.275 ՀՀ դրամի մասով անելիմ է և որևէ վերաբերելի ապացույցով հիմնավորված չէ։ Պատասխանողի պնդմամբ հայցվորի ներկայացուցչի կողմից, որպես Կարեն Գրիգորյանի եկամուտները հետևաբար ապացույց ներկայացված հարկային տեսչության կողմից տրված գրությունը, որով ըստ իրենց 2008թ-ի 4-րդ համայնակի եկամուտը կազմել է 922.000 ՀՀ դրամ, ինչպես նաև՝ Սևանի հացի գործարան ՓԲ ընկերության կողմից տրված գրությունը, ըստ որի Կարեն Գրիգորյանը 21.01.2009թ-ի թիվ 128 կրամմամբ 23.01.2009թ-ից ընդունվել էր աշխատանքի, որպես փոխտնօրեն՝ ամսական 170.000 դրամ աշխատավարձով՝ քումարած բարձրալեռնային հավելավճար 20 ամսական չափով։ Արդյունքում ըստ հայցվորի ներկայացուցչի Կարեն Գրիգորյանի ընտանիքի յուրաքանչյուր անդամի ապրուստի համար բաժին ընկնող գումարը կազմել է ամսական 127.825 ՀՀ դրամ։ Հայցվորների կողմից հաշվարկված պատասխանողը համաձայն չէ եետևյալ հիմնավորմամբ՝ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1079-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին պարբերության վերջին նախադասության համաձայն՝

Ճանաչակատիրական գործունեությունից ստացված եկամուտները, ինչպես նաև հեղինակային հոկորարը ներառվում են կորցրած աշխատավարձի կազմում, ընդ որում ձեռնարկատիրական գործունեությունից եկամուտները ներառվում են հարկային տեսչության տվյալների հիման վրա։ Իսկ նույն հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին պարբերության համաձայն՝ սույնդրի ամսական միջին աշխատավարձը (եկամուտը) հաշվարկվում է առողջությանը վնաս պատճառելու և նախընտրված տասներկու ամսվա նրա աշխատավարձը (եկամուտը) տասներկու մասի բաժանելու միջոցով։ Այն դեպքում, երբ սույնդր վնաս պատճառելու ժամանակ աշխատել է տասներկու ամսից պակաս, նրա ամսական միջին աշխատավարձը (եկամուտը) հաշվարկվում է փաստացի աշխատած ամիսների աշխատավարձի (եկամուտի) ընդհանուր գումարն այդ ամիսների թվի վրա բաժանելով։ Տվյալ դեպքում հաշվարկը միշտ կատարելու համար էական նշանակություն ունեն հետևյալ փաստերը՝ Կարեն Գրիգորյանը մինչև իր մահը հանդիսացել է անհատ ձեռնարկատեր, Կարեն Գրիգորյանը որպես ձեռնարկատեր իրականացնում էր մանրածախ առևտրի գործունեություն, այսինքն, գրառվել է մանրածախ առևտրով, Կարեն Գրիգորյանը հանդիսացել է պարզեցված հարկ վճարող։ Իսկ մինչև 01.01.2009թ. գործող Պարզեցված հարկի մասին ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ հարկով հարկվող օրենքով է համարվում հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում պարզեցված հարկ վճարողի կողմից մատակարարված ապրանքների և մատուցված ծառայությունների իրացման շրջանառությունը։ Համաձայն հարկային մարմնից ստացված տեղեկության ամ Կարեն Գրիգորյանի 2008թ-ի 12 ամսվա տարեկան շրջանառությունը կազմել է 3840.8 հազ. դրամ, որից վերջինս հաշվարկել է 134.500 դրամ հարկ, ինչպես նաև վճարել է պարտադիր սոց. ապահովության նվազագույն վճար ամսական 5000 դրամի չափով։ Այսինքն, տվյալ դեպքում ընդհանուր շրջանառության՝ 3840.8 հազ. դրամ գումարից նվազեցման է ենթակա որպես պարզեցված հարկ հաշվարկված 134.5 հազ. դրամի գումարը։ Նշել է, որ ԱՀ Կարեն Գրիգորյանը վարձու աշխատող չի ձևեցել, այսինքն, խանութում մանրածախ առևտրի գործունեությունը իրականացնում էր ինքնուրույն, նշվածը հավաստվում է այն հանգամանքով, որ պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարը Կարեն Գրիգորյանը վճարել է միայն իր համար և ընդամենը նվազագույն սոցիալական ապահովության վճարի չափով՝ ամսական 5000 դրամ, 2008թ. տարվա համար՝ 60000 ՀՀ դրամ։ Նշելով 2008թ-ի Պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի թ/ կետը հայտնել է, որ 3840.8 հազ. դրամը հանդիսանում է Կարեն Գրիգորյանի ընդհանուր իրացման շրջանառությունը՝ հասույթը, որից որպեսզի պարզվի վերջինիս եկամուտը՝ պետք է կատարվեն նվազեցումներ, ծախսեր։ Տվյալ դեպքում Կարեն Գրիգորյանը հանդիսանում էր ձեռնարկատեր իրականացնում էր մանրածախ առևտրի գործունեություն, այսինքն, մեկ այլ անհատավարձ սուբյեկտներից մեծածախ գներով հեղու էր բերում ապրանքներ և այն իրացնում էր խանութի /կրպակի/ միջոցով՝ մանրածախ գներով։ Նման պարմաներում անկնայտ է, որ Կարեն Գրիգորյանը չէր կարող ունենալ 3840.5 հազ. դրամի մաքուր եկամուտ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1081-րդ հոդվածի խմբավորով որը հասանելի լինի ընտանիքի անդամներին, այլ այն հանդիսանում է գուտ իրացման շրջանառություն և որպեսզի իրացման շրջանառությունից պարզվի անհի մաքուր եկամուտը անկրամեշտ է իրականացնել նվազեցումներ և ծախսեր։ Ամենին, սոցիալական օրենսդրությունից ելնելով անհի

յի կարող տեսնել 3840.8 հազ. դրամի մաքուր եկամուտ, քանի որ մանրածախ առևտուր իրականացնելու համար անհրաժեշտ է վերականգնողի նպատակով ձեռք բերել սպրանք (օրինակ մեծածախ առևտրի կենտրոնից, Փեթակ, Սուրմալու, կամ մեծածախ առևտրի շուկայից և այլն) և այդ սպրանքի ձեռք բերման համար անհրաժեշտ են գումարներ, որոնք ներառված են ձեռնարկատիրոջ ընդհանուր իրացման շրջանառության մեջ: Ըստ Մեանիի հացի գործարանի ՓԲԸ-ի կողմից սրված տեղեկանքի Կարեն Գրիգորյանը նշանակվել էր որպես փոխտնօրեն և աշխատանքի պետք է տեղադրվեր 23.01.2009թ-ից, ըստ ՀՀ Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության պետական ծառայության կողմից սրված գրության Կարեն Գրիգորյանի վերաբերյալ Մեանիի հացի գործարանի ՓԲԸ-ի անհատական հաշվառման տվյալները: Մինչդեռ համաձայն ՀՀ կատարվող գործունեության 12.05.2005թ-ի թիվ 938-Ն որոշմամբ հաստատված կարգի 6-րդ կետով սահմանված էր՝ կենտրոնացված ապահովագրության համակարգում չհաշվառված անձի հետ աշխատանքային կամ քաղաքացիային ապահովագրության պայմանագիր կնքելու դեպքում, որի հիման վրա կատարվող վարկառություններից Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով սոցիալական վճարումներ են կատարվում, ապահովագրող պայմանագրի կնքելուց հետո՝ նրկու ամսվա ընթացքում, տարածքային բաժին է ներկայացվում այդ անձի անհատական տվյալները պարունակող՝ անհատական հաշիվ բացելու մասին հայտ (այսուհետ՝ հայտ), իսկ կենտրոնացված ապահովագրության համակարգում հաշվառված անձի դեպքում՝ նյա ազգանունը, անունը, հայրանունը և սոցիալական ապահովության քարտի համարը, ինչպես նաև նրա այն անհատական տվյալները, որոնք փոխփոխվել են:

Նշվածի հիման վրա Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանի՝ ձեռնարկատիրական գործունեությունից ստացված՝ ընտանիք տրվող ամսեկան մաքուր փողը չի կազմի 127.825 ՀՀ դրամ, ինչպես նշում է հայցվորի ներկայացուցիչը, քանի որ վերջինիս նշված գումարը հաշվարկվել է Կարեն Գրիգորյանի ընդհանուր շրջանառության գումարից, ինչը տվյալ դեպքում ընդունելի չէ, քանի որ երանից ինչպես արդեն իսկ նշվեց նվազեցման է ենթակա հարկի, սոց. վճարի և սպրանքի ձեռք բերման համար ծախսվող գումարը: Հետևաբար, հայցվորի ներկայացուցչի հաշվարկը՝ Կարեն Գրիգորյանի՝ ձեռնարկատիրական գործունեությունից ստացված եկամուտների մասով չի համապատասխանում իրականությանը, անհիմն է և ենթակա է նվազեցման՝ Կարեն Գրիգորյանի կողմից իր ձեռնարկատիրական գործունեության հետ կապված ծախսերով: Բացի այդ, եթե Կարեն Գրիգորյանը իրականում Մեանիի հացի գործարանի ՓԲԸ-ում լինելը հրամանագրված և նրա հետ կնքված լինելը օրենքով սահմանված աշխատանքային պայմանագիր, ապա ընկերությունը ուղղակի պարտավոր էր անհատական տվյալներ պարունակող հայտ ներկայացնել սոցիալական ապահովության պետական ծառայության տարածքային բաժին, ինչպես պայմանագրի կնքման պահին էլ հնարավորում պարտավորի լուծման վերաբերյալ, անկախ պարտանագրի լուծման պատճառներից և ժամկետից: Բացի այդ, ինչպես արդեն իսկ նշվեց, Կարեն Գրիգորյանը հանդիսանում էր անհատ ձեռնարկատեր, իրականացնում էր մանրածախ առևտուր, վարձու աշխատող չի ունեցել, հետևաբար նա ֆիզիկական չէր կարող համառոտել գործունեությունը: Հետևաբար, հայցվորների պահանջը այս կո մասով անհիմն է և ոչ իրավաչափ: Ելնելով վերոգրյալից ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը որպես Կարեն Գրիգորյանի մանկան հետևանքով առաջացած վնասի փոխհատուցման ենթակա չափ ընդունելի կհամարվի միայն իրացման շրջանառությունից որպես մաքուր եկամուտ հաշվարկված գումարը: 19.07.2011թվականին պատասխանող ներկայացրել է հայցային պահանջի չափն ավելացնելու մասին դիմումի պատասխան, որով հայտնել է, որ հայցապահանջի ավելացմանը ամբողջությամբ առարկում են, այն անհիմն և ամբողջությամբ մերժման ենթակա լինելու պատճառաբանությամբ ելնելով վերոգրյալից:

Պարտավորությունների ծագման համար իմիջից մեկը հանդիսանում է վնասի պատճառումը, վնաս կրած անձը կարող է պահանջել իրեն պատճառված վնասների հատուցման ավելի տակառ չափ:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087-րդ հոդվածն, որը վերաբերում է հուղարկավորության ծախսերի հատուցմանը, սահմանում է, որ տուժողի մահվան հետ կապված վնասի համար պատասխանատու անձինք պարտավոր են հատուցել հուղարկավորության հետ կապված անհրաժեշտ ծախսերն այն անձին, ով այդ ծախսերը կատարել է: Այս հոդվածը կարգավորում է այն դեպքերը, երբ անձի մահը վրա է հասել վնաս պատճառելու հետևանքով: Հուղարկավորության ծախսերի հատուցումը պետք է լինի այն չափով, ինչ չափով ապացուցված է, որ այդ ծախսերն արվել են փաստացի և անհրաժեշտաբար ու ողջամիտ են իրենց ծավալով:

Նշելով 2006թ. փետրվարի 27-ին ընդունված՝ Հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման մասին ՀՀ օրենքի դրույթները հայտնել է, որ հուղարկավորությունը՝ մարդու մահից հետո երա մարմինը/հաճույքը/ հողին հանձնելու կամ դիակիզելու արարողությունն է:

Ըստ պատասխան ներկայացրած կողմի՝ հայցվորները կատարված ծախսերին միացրել են հաջորդ օրվա ինքնահողի յոթի, քառասունքի օրվա արարողությունների, գերազմանի կառուցապատման և գերեզմանաքարի պատրաստման և տեղադրման հետ կապված ծախսերը: Մեկայն տվյալ դեպքում պետք է առանձնացնել հուղարկավորության հետ կապված տնիջական ծախսերը, որոնց շարքին չեն դասվում և չեն ներառվում հաջորդ օրվա ինքնահողի յոթի, քառասունքի, մեծ գատիկի, սուրբ խաչի, փոքր գատիկի, տարվա արարողությունների հետ կապված ծախսերը:

Հայցվորների կողմից որպես ապացույց ներկայացված փորձաքննության եզրակացությունը, որը տվյալ դեպքում վերաբերելի ապացույց չէ, քանի որ նշված եզրակացությամբ ընդամենը կատարվել է ինքնահողի, յոթի,

քառասունքի, մեծ գատիկի սուրբ խաչի, փոքր գատիկի, տարվա արարողությունների հետ կապված մթերքի ծախսման ենթադրյալ հաշվարկը և հայցվորների կողմից նշված հաշվարկը իրական լինելու հետ կապված որևէ հիմնավոր և վերաբերելի ապացույց չի ներկայացվել, մասնավորապես՝ /գնման ակտորագրեր, ՀՄ կտրոսներ, ռեստորանային համալիրը վարձակալությանը հանձնելու մասին պայմանագիր և այլն/:

Բացի այդ փորձագիտական եզրակացության բովանդակությունից տպավորություն է ստեղծվում, թե վերոնշյալ բոլոր ծիսական, սակայն օրենքի տեսանկյունից ոչ պարտադիր արարողությունները Մանկի համայնքի տարածաշրջանում պարտադիր իրականացվում են ֆինլանդիա՝ օգու, նրկու տեսակ ձկնեղենի և շուրջ 5 տեսակ աղցանների կիրառմամբ:

Տվյալ դեպքում արդյո՞ք նախագայի հետ կապված ծախսերի ողջամտության ծախսի մեջ մտնում են ֆինլանդիա՝ օգու և սալյերը բազմաթիվ ճաշատեսակների /2-3 տեսակի ձուկ, 5 տեսակի աղցան, քոլիթա և այլն/ ամպլուստ օգտագործման հսկումները:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1-ին հոդվածը «անհատում է, որ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսդրությունը կազմված է սույն օրենսգրքից և քաղաքացիական իրավունքի նորմեր պարունակող այլ օրենքներից»:

Տվյալ դեպքում Հայցվորի վկայակոչած ինքնատեղի, յոթի, քառասունքի, մեծ գատիկի, փոքր գատիկի, տարվա արարողությունների հետ կապված վերջիններիս կրած վնասները որևէ իրավական ակտով չեն կարգավորվում և հանդիսանում են զուտ կանոնական և ավանդույթային նորմեր, որոնք սույն իրավաբարբերության եկամուտներ վերագրելու նորմերի տրամաբանության և մեկնաբանության տարածով կիրառելի չեն:

Հետևաբար հուղարկավորության հետ կապված անմիջական ծախսերը պետք է հաշվարկվեն

Հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման մասին՝ ՀՀ օրենքի և ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087-րդ հոդվածի պահանջներին համապատասխան և ներկայացվեն միայն հուղարկավորության համար անհրաժեշտ ծախսերը, որոնք արվել են փաստացի և անհրաժեշտաբար ու ողջամիտ են իրենց ծախսում:

Ավելին նշված ծախսերը պետք է լինեն համապատասխան փաստաթղթերով հիմնավորված այլ ոչ թե ենթադրյալ:

Հետևաբար ՀՀ ֆինանսների նախարարության համար ընդունելի են Կարեն Գրիգորյանի հուղարկավորության հետ կապված միայն այն ծախսերը, որոնք նախ հիմնավորված են համապատասխան փաստաթղթերով և ներկայացվում են օրենքի տեսանկյունից և ողջամիտ ծախսեր սահմանված են միայն Հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման մասին ՀՀ օրենքի խմբագրում:

16.11.2011թվականին, պատասխանող ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից ներկայացված ի լրումն հայցադիմումի պատասխանի համաձայն՝ Կարեն Գրիգորյանի հոգեհացի, ինքնահողի հացի, յոթի հացի և տարվա արարողությունների համար իրենք ռեստորանի վարձակալության համար վճարել են համապատասխանաբար 250.000, 150.000, 150.000 և 150.000 ՀՀ դրամ, սակայն, տվյալ ռեստորանը վարձակալությամբ գրառեցնող ԱԶ Ս.Բաղդասարյանի կողմից հունվար ամսին Մանկի ՏՀՏ ներկայացվել է ընդհանուր երկու կալոն՝

25.01.2010թվականի համար 50.000 ՀՀ դրամ գումար և 26.01.2009թվականի համար 50.000 ՀՀ դրամ արժեքով,

միայն Կարեն Գրիգորյանը մասնացել է 2009 թվականի հունվարի 22-ին և ներառելի է, որ հայցվորների նշված

հուղարկավորության հոգեհացի 250.000 ՀՀ դրամը պետք է վճարված լինեք հունվարի 24 կամ 25-ին: Նույն

պատկերն է նաև 2010թվականի հունվար ամսին տարվա հոգեհացի արարողության համար՝ Նաիրի

ռեստորանին վճարված 150.000 ՀՀ դրամ գումարի պարագայում՝ քանի որ 2010թ. կալոններով ըստ ամսաթվերի

վճարումների հունվար ամսին ընդհանրապես որևէ վճարում չկա, իսկ փետրվար ամսին՝ Նաիրի ռեստորանի

անօրինական կողմից Մանկի ՏՀՏ են ներկայացվել 60.000 ակոն երկու վճարման կտրոսներ: Բոլ վերոնշյալը

նշանակում է, որ նման վճարումներ պարզապես չեն կատարվել: Որպես Հուղարկավորության հետ կապված

ծախսերի գումար ՀՀ ֆինանսների նախարարության համար ՀՀ ֆինանսների նախարարության համար որպես

ողջամիտ չափ ընդունելի է 700.000 ՀՀ դրամ գումարը, գերեզմանի կառուցապատման ու գերեզմանաքարի

սեղանի համար ընդունելի է հայցվորների ներկայացված 1.310.000 ՀՀ դրամը: Հայցը՝ Վ.Բաբաջանյանի

1.423.419 դրամ գումարի մասով անհիմն է և անընդունելի, քանի որ գործի նյութերում չկա որևէ վերջերելի և

թույլատրելի ապացույց կոնկրետ գումարի այդ մասով:

Անդրադառնալով հայցվորների՝ Ռուզ Արմենիա՝ ԱԶԲ ընկերությունից հեզուտ՝ Կոնվերտ Բանկ՝ ՓԲ ընկերության

բռնադատվելիք 2.776.586 ՀՀ դրամ տպահովագրական գումարի մասով հայցը ես անհիմն է, քանի որ այդ մասով

Վ.Բաբաջանյանը պատշաճ հաջվոր չէ և այդ պահանջի իրավունքը վերջինիս չի պատկանում:

Պատասխանող՝ Ինգո Արմենիա՝ ԱԶԲ ընկերության փաստաթղթերը և իրավական դիրքորոշումը

Պատասխանող ներկայացուցիչ Ս.Խչեյանը վկայակոչելով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1072-րդ, 1058-րդ, 17-րդ

հոդվածների դրույթները, ինչպես նաև ՀՀ վճարելի դատարանի նախկինում կայացված վստի իրավական

վերլուծության վերաբերյալ որոշումները, նշել է, որ համահայցվող Վ.Բաբաջանյանը ՀՀ-ից և Ա.Եղիազարյանից

ավտովթարի հետևանքով ավտամեքենային պատճառված վնասը հատուցելու վերաբերյալ հայցվորների կողմից

վկայակոչված փաստերի համակցության մեջ հիմնավոր կլինի, եթե Վ.Բաբաջանյանի կողմից արաքուցվեն Արմեն

Եղիազարյանի կողմից վարած և Կարեն Գրիգորյանի կողմից վարած Ինֆինիտի QX4 մակնիշի ավտոմեքենայի միջև 22.01.2009թվականին տեղի ունեցած ավտովթարի հետևանքով Վ.Բարսեղյանին պատկանող ավտոմեքենային 4.200.000 դրամի չափով վնասի առկայության, կշված պատահարի առաջացման հարցում Ա.Եղիազարյանի ոչ օրինաչափ վարքագծի միջև պատճառահետևանքային կապի առկայության փաստերը, իսկ պատասխանող կազմը չի ապացուցի իր մեղքի բացակայության փաստը: Հայտնել են նաև, որ Ռոզո Արենիա ՍՓԲ ընկերությունը մնացած պահանջների վերաբերյալ առարկություններ չունի:

Պատասխանող Արմեն Եղիազարյանի փաստարկները և իրավական դիրքորոշումը

Պատասխանող Արմեն Եղիազարյանը լինելով պատշաճ ծանուցված սույն քաղաքացիական գործով կայացած դատական նիստի վայրի և ժամանակի մասին, սակայն մեկնել է նախապետությունից՝ դատարանին չհայտնելով իր գտնվելու վայրի վերաբերյալ որևէ տեղեկություն:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 80 հոդվածի համաձայն՝ գործին մասնակցող անձինք պարտավոր են դատարանին և գործին մասնակցող այլ անձանց հայտնել գործի վարույթի ժամանակ իրենց հասցեն փոխելու մասին: Ահան հաղորդման բացակայության դեպքում դատավարական փաստաթղթերն ուղարկվում են նրանց վերջին հայտնի հասցեով և համարվում են հանձնված, թեկուզև հասցեատերն այդ հասցեում այլևս չի բնակվում կամ չի գտնվում:

Բացի այդ, քանի որ պատասխանողը պատշաճ ստացել է դատարանի կողմից վերջինիս ուղարկված հայցադիմումը վարույթ ընդունելու և պետական տուրքի վերաբերյալ միջնորդությունը քննության առնելու մասին որոշումները, հայցադիմումի և դրան կից փաստաթղթերի պատճանենքը և լինելով պատշաճ ծանուցված գործով նշանակված դատական նիստերի վայրի և ժամանակի մասին՝ դատարանին անհայտ պատճառներով չի ներկայացել և ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 95 հոդվածի 1-ին մասով սահմանված կարգով՝ երկշաբաթյա ժամկետում դատարան չի ներկայացրել հայցադիմումի պատասխան, ինչպես նաև չի ներկայացվել դիմում՝ պատասխան ներկայացնելու ժամկետը երկարաձգելու, կամ դատական նիստին չներկայանալու և նիստը հետաձգելու վերաբերյալ, ուստի դատարանը, ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 95 հոդվածի 5-րդ մասով, պատասխանողի կողմից սահմանված ժամկետում պատասխան չներկայացնելը գնահատել է՝ որպես պատասխանողի կողմից հայցվորի վկայակազմ և դատացնողությանը հիմնավորված փաստերի ընդունում: ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 149.8 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ նախնական դատական նիստի մասին պատշաճ ծանուցված հայցվորի կամ պատասխանողի, ինչպես նաև դատավարության այլ մասնակիցների չներկայանալու դեպքում նախնական դատական նիստը կարող է անցկացվել նրանց բացակայությամբ:

Տվյալ դեպքում, գործի դատական քննությունը տեղի է ունեցել պատասխանող կողմի բացակայությամբ՝ ելնելով վերահիշյալ հոդվածի պահանջներից:

Երրորդ անձ՝ Կոնվերս Բանկ՝ ՓԲ ընկերության փաստարկները և իրավական դիրքորոշումը.

12.08.2010 թվականին Կոնվերս Բանկ՝ ՓԲ ընկերության գործադիր տնօրենի ժ/պ Ա.Կարախանյանը դատարան ներկայացված դիրքորոշումը հայտնել է, որ Վահրամ Բարսեղյանի և Կոնվերս Բանկ՝ ՓԲ ընկերության միջև 17.10.2008թ.-ին կնքված՝ անհատական վարկավորման թիվ 186272 սլայմանագրի համաձայն Վահրամ Բարսեղյանին սրամադրվել է 3.400.000 ՀՀ դրամ վարկ, որի օգտագործման համար հաշվարկվող սուկսաազումսքենի և պայմանագրով նախատեսված տուժանքների վերադարձնելու պարտավորվել է Ինֆինիտի QX4՝ մակնիշի ավտոմեքենայի գրավով: Մինչև վթարի օրը 22.01.2009թվականը վարկի մարմանն ուղղվել է 508.000 ՀՀ դրամ գումար: Հայտնել է նաև, որ ղված գնաքի հետ կապված՝ Ռոզո Արենիա ՍՓԲ ընկերության կողմից 04.08.2009թվականի գրության համաձայն մերժվել է ապահովագրական հուուցման վերբերյալ դիմումը:

Կոնվերս Բանկ՝ ՓԲ ընկերության գործադիր տնօրենի ժ/պ Ա.Կարախանյանը խնդրել է վեճը լուծել իրենց բացակայությամբ՝ ներկայացված փաստաթղթերի համաձայն:

08.12.2011թվականին սույն գործով տեղի ունեցած դատական նիստի ընթացքում՝ Կոնվերս Բանկ՝ ՓԲ ընկերության ներկայացուցիչ Ս.Բարսեղյանը ներկայացրել է միջնորդություն հայցից նրաժարվելու մասին, որով խնդրել է կարճել գործի վարույթը, ինչպես նաև խնդրել է գործով նախապես չվճարված պետական տուրքի վճարումը դնել սկզբնական հայցվորի՝ Վ.Բարսեղյանի վրա, պատճառաբանելով որ Բանկն ի սկզբանե չի ցանկացել գործով որպես հայցվոր ներգրավվել, ուստի նման պատճաններում, պետական տուրքի վճարման հարցը դնելով Բանկի վրա նրան վնաս կպատճառվի:

Պատասխանողի փաստարկները և իրավական դիրքորոշումը՝ Ռոզո Արենիա՝ ՍՓԲ ընկերությունը ներկայացրել է 11.07.2011թվականին ներառացված հայցադիմումի լրացման և 27.09.2011թվականի դիմումի վերաբերյալ առարկություն, հայտնելով, որ Վ.Բարսեղյանի Ռոզո Արենիա ՍՓԲ ընկերությունից հայտնու իրեն պատճառված 3.000.000 ՀՀ դրամ, որպես սպառնալուսրական հատուցման չվճարված գումար բռնազանձելու պահանջն անհիմն է, ելնելով նենայալ պատճառաբանություններից:

Նշելով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1021-րդ հոդվածի 1-ին մասի դրույթները, նշել է, որ ապահովագրական պատահարի տեղի ունենալու արդյունքում ապահովագրական հատուցման վճարման ուժով ապահովագրական ընկերությանն է տեղափոխվում վնաս պատճառողի նկատմամբ ապահովագրի կամ շահառուի պահանջի իրավունքը: Իսկ նույն օրենսգրքի 1003.1 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ ապահովագրական ընկերությունն իրավունք ունի մերժելու ապահովագրական հատուցման վճարումը այ միայն ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով, այլև պայմանագրով նախատեսված հիմքերի առկայության դեպքում: Հայտնել է, որ 27.10.2008թվականի կնքված Տրանսպորտային միջոցների ապահովագրության վկայագրով նախատեսված կարգով և ղեկավարվելով Կանոնների 107-րդ կետով ապահովագրական ընկերությունն ազատվում է ապահովագրական հատուցման վճարման պարտականությունից, եթե հատուցման ուժով վերջինիս անցնելիք պահանջի իրավունքի իրացումը անհնար է դարձել ապահովագրի /ապահովագրված անձի կամ շահառուի/ մեղքով: Իսկ սվյալ դեպքում, համաձայնվորների կողմից 25.06.2009թ. կնքվել է հաշտության համաձայնություն, որով վերջիններս ընդունել են Ա.Եղիազարյանի կողմից 3.000.000 ՀՀ դրամի չափով ավտոմեքենայի բանկային պայմանագրով ստանձնած և չվճարված գումարի մարման պարտավորությունը և պարտավորություն են ստանձնել մերժման նույնպիսի կարգով բանկային պարտավորության փոխանցումից անմիջապես հետո հանձնել Ա.Եղիազարյանին: Նշված համաձայնությամբ, կողմերն ընդունել են հարավորություն ընձեռելու համար, վերջիններս խնդրել են դատարանին հանձնել Ա.Եղիազարյանի անշարժ գույքի նկատմամբ կիրառված արգելանքը: Համաձայնությունը 25.06.2009թ. հաստատվել է դատական կարգով, և կարճվել է քաղ. հայցը: Վերոնշյալից պարզ է, որ դատարանի կողմից հաշտության համաձայնության հաստատման և քաղ. հայցի կարճման ուժով համահայցվորները համաձայնվել են, որպես ավտոմեքենայի պատճառված նրաթան վնասի հատուցում, Ա.Եղիազարյանի ստանալ 3.000.000 ՀՀ դրամի չափով ավտոմեքենայի բանկային բանկային պայմանագրով ստանձնած գումարի մարման պարտավորությունը պարտավորություն են ստանձնել մերժման նույնպիսի կարգով բանկային պարտավորության փոխանցումից անմիջապես հետո հանձնել Ա.Եղիազարյանին: Նշված գործողությունների հետևանքով անհնար է դարձել ապահովագրողի կողմից ապահովագրական հատուցման փաստի ուժով ծագող հետադարձ պահանջի իրավունքի իրացումը, վնասի համար պատասխանատու անձի նկատմամբ, ուստի այդ հիմքով ապահովագրողն ազատվում է ապահովագրական հատուցման վճարման պարտականությունից: Հայտնել են, որ Վ.Բաբաջանյանի մյուս պահանջների վերաբերյալ Հնկերությունը առարկություններ չունի: Նշելով վերոգրյալից խնդրել է Վ.Բաբաջանյանի հայցը Քննչ Արմենիա՝ ԱՓԲ ընկերությունից 3.000.000 ՀՀ դրամ գումար փոխանցելու պահանջի մասին մերժել:

Գործի լուծման համար եսկան նշանակություն ունեցող փաստերը

1. Լուսինե Արաբեկի Պողոսյանը Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանի հետ ամուսնությունից օրնցել է երկու երեխա՝ 22.03.2004թ.-ին ծնված Մանե Կարենի Գրիգորյանին և 24.06.2009թ.-ին ծնված Կարեն Կարենի Գրիգորյանին (հիմք՝ ծննդյան վկայականները):

2. Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանը և Լուսինե Արաբեկի Պողոսյանը ամուսիններ են համաձայն ամուսնության վկայականի:

3. ՀՀ ՓԿ ՊՈԱԿ-ի դատապալտությունիկական փորձաքննության 11.05.2009թ. թիվ 12000908 եզրակացության համաձայն՝ ԿամԱՁ-4310 մակնիշի ՊՆ 28 44 Տ վնասադրանիշով ավտոմեքենայի վարորդ Արմեն Վալադզյանի Եղիազարյանը թույլ է տվել ՀՀ ճանապարհային երթևեկության կանոնների 36-րդ և 44-րդ և՛ ճանապարհային երթևեկության անվտանգության ապահովման մասին՝ ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 3-րդ կետի պահանջներին համապատասխան գործողություններ, դրանով իսկ պայմանավորելով սվյալ ընդհարման առաջացումը՝ ինքն իրեն գրկելով այն կանխելու տեխնիկական հնարավորությունից:

4. ՀՀ ԱՆ ՀԴԲԳ կենտրոնի փորձագետի 11.03.2009թ. թիվ 2 եզրակացության համաձայն՝ Ինֆինիտի QX4 մակնիշի 17 LU 304 պետհամարանիշի ավտոմեքենայի վարորդ Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանը մահացել է ավտոմեքենաների ընդհարման հետևանքով ստացված մարմնական վնասվածքներից՝ տեղում:

5. 25.06.2009թ.-ի ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարանի թիվ Գ/1/0014/01/09 որոշմամբ Արմեն Վալադզյանի Եղիազարյանը ընդունել է իր մեղքը, իրեն մեղավոր է ճանաչել, զղջացել է իր կատարած արարքի համար և խնդրել է իր նկատմամբ կիրառել համաներում: Նշված որոշմամբ հաստատվել է նաև քաղ. հայցի մասով կողմերի միջև կնքված հաշտության համաձայնությունը:

6. ՀՀ քրեական վերաքննիչ դատարանի 17.02.2010 թվականի որոշմամբ 25.06.2009թ.-ի ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարանի որոշումը մասնակի բեկանվել է՝ հաշտության համաձայնությունը հաստատելու մասով, իսկ քաղ. հայցը թողնվել է առանց քննության:

6. ՀՀ ԱՆ ՀԴԲԳ կենտրոնի փորձագետի 18.03.2009թ. թիվ 10 եզրակացության համաձայն՝ ավտոմեքենաների ընդհարման հետևանքով Ինֆինիտի QX4 մակնիշի 17 LU 304 պետհամարանիշի ավտոմեքենայի ուղեորուհի Լուսինե Արաբեկի Պողոսյանի արողությունը պատճառվել է միջին ծանրության վնաս՝ արողության տեսական քաջությունով:

7. Համաձայն 21833 գործաժամի նրամանաստարի 04.02.2008թ.-ի թիվ 35 հրամանի քաղվածքի՝ Արմեն

Վարազդատի Եղիազարյանը պատմանագրապես հիմնադրելով ծառայել է ՀՀ ՊՆ, Վանաձոր քաղաքում տեղակայված թիվ 21833 զորամասում որպես կրթության նախնական միջոցների աղբյուրի գումարառնի աղբյուրի վաշտի աղբյուրի գումարի աղբյուրի ջոկի վարորդ (նիմք՝ 21833 զորամասի հրամանատարի 04.02.2008թ.-ի թիվ 35 հրամանի քաղվածքը):

8, Թիվ 21833 զբաղմունքի հրամանատարի 01.08.2008թ. -ի թիվ 33 հրամանի բաղվածքի համաձայն՝ Արմեն Վարազդատի Եղիազարյանի վարած՝ ԿամԱԶ-4310՝ մակնիշի ՊՆ 28 44 Տ գինեհամարանիչի ավտոմեքենան պատկանում է Հայաստանի Հանրապետությանը (ՊՆ-ին)

9. Տրանսպորտային միջոցի գրանցման թիվ՝ SA 052849 վկայագիր առ այն, որ՝ Ռեֆինիտի QX4 մակերժի 17 LU 304 պետական արանիշի ավտոմեքենան սեփականության իրավունքով պատկանում է հաջցվոր՝ Վահրամ Ադաուր Բաբայանին:

10. Կանխամ Բաքաջանյանի և Կուկլյուս Բանկ ՓԲ ընկերության միջև 17.10.2008թ.-ին կնքված՝ անհատական վարկավորման թիվ 186272 պայմանագրի համաձայն Կանխամ Բաքաջանյանին տրամադրվել է 3.400.000 ՀՀ դրամ վարկ, որի օգտագործման համար հաշվարկվող տոկոսագումարների և պայմանագրով նախատեսված ստանանքների վերադարձեցումն ապահովվել է Ինֆինիտի QX4՝ մակնիշի ավտոմեքենայի գրավով:

11. 27.10.2008թ.-ի Տրանսպորտային միջոցների ապահովագրության թիվ MC/015641 վկայագրի համաձայն՝
Ինգո Արսենիա ԱՓԲ ընկերությունը հանդիսանում է ապահովագրող, իսկ Կոնվերս Բանկ՝ ՓԲ ընկերությունը՝
շահառու:

12. 04.08.2009 թվականին Ռեզո Արմենիա ԱՓԲ ղեկավարությունը գրավոր մերժել է Վահրամ Բաբաջանյանին նախապես տրամադրելու հարցում, քանի որ եաշնության համաձայնության կնքման հիմքով հատուցման իրավունքի իրազեման անհնարին է դարձել ապահովության մեղքով:

13. ՀՀ փոքրածիցիտական կենտրոնը ՊՈԱԿ-ի 18.03.2009թ.-ի դատաւարարությանը ազդեցության փորձաքննության համաձայն՝ ԻնՖինիտի QX4 մակնիշի ավտոմեքենային պատճառով մեծագույն վնասի պարբերականը կազմել է 3.000.000 ՀՀ դրամ:

14. ԱԶ Կարեն Գրիգորյանի ու Անուշ Թովմասյանի միջև կնքվել է աշխատանքային պայմանագիր:

15. ՀՀ ԿԱՊԻՏԱլ Սեկտորի ինքնակալին տնտեսության 27.10.2010թ.-ի գլուխայամբ տեղեկացվել է, որ Կարեն Գրիգորյանը զբաղեցված է եղել տնտեսությունում որպես անհատիկ ձեռնարկատեր ու 2008 թվականի 4-րդ եռամսյակի ընթացքում ռադառնել է կամուրջաբեկից և 922.0 հազար դրամ:

16. Հստ. Սևակի եղբի գործարարական ՓԲ ընկերության տնօրենի 21.01.2009թ.-ի թիվ 1285 աշխատանքային պայմանագրի համաձայն՝ Կարեն Գրիգորյանը 23.01.2009 թվականից ընդունվել է աշխատանքի՝ որպես լիցիտեթերեն, ամսական 170.000 ՀՀ դրամ աշխատավարձով գումարած բարձրագույնագույն հավելավճար 20 տոկոս, իսկան ամսվա վարձի առկայությունը իր աշխատանքային պարտականություններին չի առնչել:

17. Մտանի խաչի գործարանն ՓԲ ընկերության ու Կարեն Գրիգորյանի միջև 21.01.2009թ.-ին կնքվել է աշխատանքային պայմանագիր:

18. Ըստ Հայ փոքրագետների միության Հայ-Ռուսական անկախ դատական փոքրաքննությունների կենտրոնի 17.05.2011թ.-ի եզրակացության՝ Կարեն Գրիգորյանի անվան կապակցությամբ դրամական ծախսերը կազմել են՝ հուլարկավորման օրը հոգեհացը՝ 2.500.000 ՀՀ դրամ, , հեքսահոդի հացը՝ 1.500.000 ՀՀ դրամ, յոթի հացը՝ 1.500.000 ՀՀ դրամ, քարասուրճի հացը՝ 1.750.000 ՀՀ դրամ, Մեծ Զատիկի հացը՝ 875.000 ՀՀ դրամ, Սուրբ Խաչի հացը՝ 875.000 ՀՀ դրամ, Փոքր Զատիկի հացը՝ 525.000 ՀՀ դրամ, տարվա հացը՝ 1.500.000 ՀՀ դրամ:

19. Հուն 24.04.2010թ.-ի ելքի թիվ 19 ապրանքագրի՝ Կարեն Գրիգորյանի գերեզմանաքարի համար ծախսվել է 1.310.000 ՀՀ դրամ:

20. ՀՀ ԿԵ ՊԵԿ Մեկնիքի հարկային տեսչության 13.07.2011թ.-ի գրությամբ ներկայացվել են տեղեկություններ՝ ԱՁ Միասն Բաղադրարյանի՝ Նաիրի խորոզարանի հաշվին հարեն Գրիգորյանի մասիան կապակցությամբ կատարված ծախսերի վճարումների վերաբերյալ:

21. ՀՀ ԳԱՊՏԿ Սնանկի հարկային տեսչության 03.02.2011թ.-ի գլխավոր համաձայն՝ Գարեկ Գրիգորյանի 2008 թվականի տարեկան շրջանառությունը կազմել է 3840.8 հազ. դրամ: 2008 թվականի ընթացքում պետական բյուջե է մտնում 123.3 հազ. դրամ արտօնական հարկ է 60.0 հազ. դրամ ասո. վճար:

22. Մտցիավական ազատիվության պետական ծառայության պետի առաջին տեղակալի 20.04.2011թ.-ի գրությամբ տեղեկացվել է, որ՝ Սևանի խաղի գործարան ՓԲ ընկերությունը Կարեն Գրիգորյանի վերաբերյալ անհատական տվյալներ չի ներկայացրել:

Պատարանի իրավական վերլուծությունները

Պատարանը, ուսումնասիրելով գործի հանգամանքները և ներկայացված ապացույցները, յուրաքանչյուր ապացույց գնահատելով գործում ստիպ լուրջ ապացույցների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտության վրա հիմնված եզրրիկ համոզմամբ, գտավ, որ Արմեն Գրիգորյանի, Վահրամ Ռաբադանյանի, Լուսինե Պողոսյանի ընդդեմ՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության, Արմեն Եղիազարյանի, Իկգո Արմենիա՝ ԱՓՔ ընկերության, երրորդ անձ՝ Կոնկերս Բանկ՝ ՓՔ ընկերության՝ վնասի հատուցման պահանջի մասին հայցը ենթակա է մատուցելի լավատարման՝ ելնելով հետևյալ պատճառաբանություններից.

Գործի դատաքննությանը ու ներկայացված փաստերով դատարանը պարզել ու հաստատված է համարել, որ Արմեն Եղիազարյանը, պայմանագրային հիմունքներով ծառայելով ՀՀ ՊՆ Վանաձոր քաղաքում տեղակայված թիվ 21833 զորամասում որպես վարորդ, 2009թ. հունվարի 22-ին ավտոշարժիչի կազմում վարելով իրեն տրամակցված 'Կամ(Ա9-4310' մակնիշի ՊՆ 28 44 Տ գինեամարանիչի ավտոմեքենան, քնթացել է Երևան-Էջմիածն ավտոմայրուղով դեպի Քարվաճառում տեղակայված ՀՀ ՊՆ թիվ 75937 զորամաս՝ իրային ունեցվածք տեղափոխելու նպատակով: Ժամը 10-ի սահմաններում, Գաղարիս քաղաքի մոտակայքում, ավտոշարժիչից հետ մնացած ավտոմեքենային տնիսնիկական օգնություն ցույց տալու նպատակով իջեցրել է իր վարած ավտոմեքենայի արագությունը և աջ ուղեմասից դեպի ձախ հետադարձ կատարելու նպատակով սկսել է կատարել ձախ մասեր, որով թույլ է տվել ՀՀ ճանապարհային երթևեկության կանոնների 36-րդ և 44-րդ կետերի և ճանապարհային անխախտության ազդեցիկ մասին՝ ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 3-րդ կետի պահանջների խախտում, քանի որ ստեղծել է վթարային իրադրություն, այն է՝ ճանապարհը չի զիջել ձախ կողմից ուղիղ ընթացքով 'Ինֆինիտի QX4' մակնիշի 17 LU 304 պետհամարանիշի ավտոմեքենայի վարորդ Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանին և իր վարած ավտոմեքենայով խոչընդոտել է 'Ինֆինիտի QX4' մակնիշի ավտոմեքենայի երթևեկությանը, որպիսի պայմաններում ինքն իրեն զրկել է ավտոմեքենաների ընդհարումը կանխելու տնիսնիկական ենթակառուցվածքից և բախվել 'Ինֆինիտի QX4' մակնիշի ավտոմեքենային: Ավտոմեքենաների ընդհարման հետևանքով՝ 'Ինֆինիտի QX4' մակնիշի 17 LU 304 պետհամարանիշի ավտոմեքենայի վարորդ Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանը ստացած մարմնական վնասվածքներից տեղում մահացել է, իսկ նույն ավտոմեքենայի ուղևորների Լուսինե Արարիկի Պողոսյանի առողջությանը պատճառվել է միջին ծանրության վնաս՝ առողջության տեսակետ քայքայումով:

Դատարանը քննչական բաժնում գործի կողմից 22.01.2009թ.-ին հարուցվել է քրեական գործ:

Ջինդորական արևմտադարձային մեքենան վարելու կանոնները խախտելու համար, որն առաջացրել է մարդու մահ Արմեն Վարազդատի Եղիազարյանին 19.05.2009թ.-ին մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 377-րդ հոդվածի 2-րդ մասով:

Քրեական գործը 22.05.2009թ.-ին ուղարկվել է ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարան: 25.06.2009թ.-ի ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարանի թիվ ԳԴ 1/0014/01/09 որոշմամբ Արմեն Վարազդատի Եղիազարյանը ընդունել է իր մեղքը, իրեն մեղավոր է ճանաչել, զղջացել է իր կատարած արարքի համար և խնդրել է իր նկատմամբ կիրառել համաձայն: Նշված որոշմամբ հաստատվել է նաև քաղ. հաջի մասով կողմերի միջև կնքված հաշտության համաձայնությունը, իսկ ՀՀ քրեական վերաքննիչ դատարանի 17.02.2010 թվականի որոշմամբ 25.06.2009թ.-ի ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարանի որոշումը մասնակի բեկումնով է՝ հաշտության համաձայնությունը հաստատելու մասով, իսկ քաղ. հաջի թողնվել է առանց քննության: ՀՀ քրեական վերաքննիչ դատարանի որոշումը չի բողոքարկվել և մտել է օրինական ուժի մեջ: Հաջորդյալ պահանջների ուսումնասիրությունից դատարանը պարզել է, որ այն վերաբերում է վնասի հատուցման իրավահարաբերությունների, հետևաբար՝ հարաբերությունների նկատմամբ կիրառելի են նախ և առաջ ներքնիչյալ իրավական նորմերը:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 345 հոդվածի համաձայն՝ պարտավորության ուժով մի անձը (պարտավորյալը) պարտավոր է մեկ այլ անձի (պարտատիրոջ) օգտին կատարել որոշակի գործողություն, այն է վճարել դրամ, ետևանել գույք, կատարել աշխատանք, մատուցել ծառայություն և այլն, կամ ձեռնարկ մնալ որոշակի գործողություններ կատարելուց, իսկ պարտատերն իրավունք ունի պարտավորյալից պահանջել կատարելու իր պարտավորությունը:

Պարտավորությունները ծագում են պայմանագրից, վնաս պատճառելու հետևանքով և սույն օրենսգրքում նշված այլ հիմքերից:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 17 հոդվածը սահմանում է, որ անձը, ում իրավունքը խախտվել է, կարող է պահանջել իրեն պատճառված վնասների լրիվ հատուցում, եթե վնասների հատուցման ավելի պակաս չափի նախատեսված չէ օրենքով կամ պայմանագրով, իսկ նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ վնասներ են՝ իրավունքը խախտված անձի ծախսերը, որ նա կատարել է կամ պետք է կատարի խախտված իրավունքը վերականգնելու համար, նրա գույքի կորուստը կամ վնասվածքը (իրական վնաս), ինչպես նաև չստացված եկամուսները, որոնք այդ անձը կստանար քաղաքացիական շրջանառության սովորական պայմաններում, եթե նրա իրավունքը չխախտվեր (բաց թողնված օգուտ):

Կարևոր, սակայն ավելի շատ ընդհանուր բնույթ կրող օրենսդրական նորմ է հանդիսանում ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1075 հոդվածը, որը սահմանում է, որ դատարանը, քաղաքացիական վնասի հատուցման պահանջը, գործի հակազանքներին համապատասխան, պարտավորեցնում է վնասը պատճառելու համար պատասխանատու անձին վնասը հատուցել բեղեմով կամ հատուցել պատճառված վնասները (17 հոդվածի 2-րդ և 3-րդ կետերով):

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է, որ քաղաքացիական իրավունքները և պարտականությունները ծագում են օրենքով ու այլ իրավական ակտերով նախատեսված հիմքերից, ինչպես նաև քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց այն գործողություններից, որոնք թեև օրենքով կամ այլ իրավական ակտերով նախատեսված չեն, սակայն, ըստ քաղաքացիական օրենսդրության սկզբունքների՝ առաջացնում են քաղաքացիական իրավունքներ և պարտականություններ, իսկ նույն հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետի համաձայն՝

դրան համապատասխան, քաղաքացիական իրավունքները և պարտականությունները ծագում են՝ քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց այլ զործողությունների հետևանքով:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 12-րդ հոդվածով սահմանված է քաղաքացիական իրավունքներն իրականացնելու սահմանները և նույն հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց այն զործողությունները, որոնք իրականացվում են բացառապես այլ անձի վնաս պատճառելու մտադրությամբ, ինչպես նաև իրավունքն այլ ձևով չարաշահելու արգելքը:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 47 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ գործով ապացույցներ են ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով և այլ օրենքներով նախատեսված կարգով ձեռք բերված տեղեկությունները, որոնց հիման վրա դատարանը պարզում է գործին մասնակցող անձանց պահանջները և առարկությունները հիմնավորող, ինչպես նաև վճիռ լուծման համար նշանակություն ունեցող այլ հանգամանքների առկայությունը կամ բացակայությունը:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 48 հոդվածի 2-րդ մասը հետևյալ գործի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող ապացուցման ենթակա փաստերը որոշում է դատարանը՝ գործին մասնակցող անձանց պահանջների և առարկությունների հիման վրա:

Տվյալ դեպքում, ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 17 հոդվածի 2-րդ մասի վերաբերյալ կետով՝ առյուծ գործով սկզբնական հայցվորի կողմից ներկայացված հայցային պահանջի հիմնավորվածությունը ստուգելու համար դատարանը կարևոր է համարում պարզել ներքոհիշյալ էական նշանակություն ունեցող փաստերը.

- առկա է արդյոք հայցվորների որևէ իրավունքի խախտում, թե՛ ոչ, և եթե է այդ խախտված իրավունքը,
- պատասխանողների կողմից խախտվել է արդյոք հայցվորների իրավունքը, թե՛ ոչ,
- իրավունքի խախտման արդյունքում հայցվորներն արդյոք կրել են վնաս և եթե՝ այո, ապա գումարային առումով ինչքան է այն կազմում:

Տվյալ դեպքում, դատարան ներկայացրած հայցի ապացուցման առարկան է կազմում հանցագործությամբ պատճառված վնասի, դրա հատուցման պատասխանող կողմի պատասխանատվության առկայության փաստերի համակցությունը:

Գործի փաստերով հաստատվել է, որ Արմեն Շոխազարյանի կողմից, վերջինիս մեղքով կատարվել է քրեական պատժելի արարք, որից արդյունքում Կարեն Գրիգորյանը մահացել է, իսկ Արմեն Շոխազարյանն իրեն մեղավոր է ճանաչել:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1063 հոդվածի համաձայն՝ քաղաքացուն կամ իրավաբանական անձին պետական մարմինների, տեղական ինքնակառավարման մարմինների կամ դրանց պաշտոնատար անձանց ապօրինի զործողություններով (անգործությամբ)՝ ներառյալ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի՝ օրենքին կամ այլ իրավական ակտին չհամապատասխանող ակտ իրապարակելու հետևանքով, պատճառված վնասը հատուցում է Հայաստանի Հանրապետությունը կամ համապատասխան համայնքը:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1065 հոդվածի համաձայն՝ այն դեպքերում, երբ սույն օրենսգրքին կամ այլ օրենքներին համապատասխան վնասը հաստատվում է Հայաստանի Հանրապետության կամ համայնքի կողմից, նրանց անունից հանդես են գալիս համապատասխան իրավասական մարմինները, երբ այդ պարտականությունը, առյուծ օրենսգրքի 129 հոդվածի 3-րդ կետին համապատասխան, դրված չէ այլ մարմնի, իրավաբանական անձի կամ քաղաքացու վրա:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1077 հոդվածով սահմանված է, որ պայմանագրային պարտավորություններ, ինչպես նաև գլխավորական ծառայություն, ստանկանական ծառայություն և այլ ծառայատառախան պարտականություններ կատարելիս քաղաքացու կրեքին կամ առողջությանը պատճառված վնասը հաստատվում է սույն գլխով նախատեսված կանոններով, եթե պատասխանատվության ամելի բարձր չափ նախատեսված չէ օրենքով կամ պայմանագրով:

Իրավական ակտերի մասին՝ ՀՀ օրենքի 86 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ իրավական ակտը մեկնաբանվում է դրանում պարունակվող բառերի և արտահայտությունների տառացի նշանակությամբ՝ հաշվի առնելով օրենքի պահանջները:

Իրավական ակտի մեկնաբանությամբ չպետք է փոփոխվի դրա խնասուրը:

Տվյալ դեպքում, հայցի իրավական հիմքում հայցվորը վնասի հատուցման իրավական հիմք է դիտում ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1077 հոդվածի դրույթները, ուստի հիշյալ հոդվածում պարունակվող բառերի ու արտահայտությունների տառացի մեկնաբանությունից հետևում է, որ այն կիրառելի է միայն այն դեպքում, երբ գործով հաստատվի, որ հանցագործության հետևանքով պատճառվել է վնաս պայմանագրային պարտավորություններ, ինչպես նաև գլխավորական ծառայություն, ստանկանական ծառայություն և այլ համապատասխան պարտականություններ կատարելիս, իսկ գործի փաստերով այդ փաստը հաստատվել է ու չի վիճարկվել պատասխանողի կողմից:

Այսպես, վնասի հատուցման առումով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1058 հոդվածի 1-ին մասը հետևյալ սահմանում է, որ քաղաքացու անձին կամ գույքին, ինչպես նաև իրավաբանական անձի գույքին պատճառված վնասը լրիվ ծավալով ենթակա է հատուցման այն պատճառան անձի կողմից, իսկ նույն հոդվածի 2-րդ մասը նշում է, որ վնաս պատճառված անձն ազատվում է այն հատուցելուց, եթե ապացուցում է, որ վնասն իր մեղքով չի

պատճառվել:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1058 հոդվածի վերաձուլությունից հետևում է, որ վնասի հատուցման համար պարտավոր պայման է պարտավանքի ոչ օրինական վարքագծի, վնասի ու ոչ օրինական գործողության միջև պատճառահետևանքային կապի և պարտավանքի մեղքի միաժամանակյա առկայությունը (տես Նախալրա Հանդիման քննչական Կարգան Հաշվապետության վնասի հատուցման պահանջի մասին, թիվ ՀՔԴՅ/0016/02/08 գործով Վճարելի դատարանի 13.02.2009 թվականի որոշումը):

Տվյալ դեպքում, սույն գործով վերաբերյալ եական նշանակություն ունեցող, վնասի հատուցման պահանջների առարկան կազմող փաստերը գործով հաստատված են, դրանք չեն ժխտվում նաև ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից, այնինչ սույն պարագայում, էլեկտրոնային հաշվապահներից, պատասխանող կողմը վիճարկում է վնասի չափը, հետևաբար՝ դատարանն անհրաժեշտ է համարում մանրամասն անդրադառնալ հոյգվոր կողմերի պահանջներին՝ դրանց առանձին-առանձին իրավական գնահատական տալու նկատառումով:

Հաշվառման Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգաու Արմեն Գրիգորյանի որպես Կարեն Ռազմիկի Գրիգորյանի հուղարկավորության հետ կապված անհրաժեշտ ծախսերի, ինչպես նաև հերմատիզի, թթի, քառասուների, Մեծ գաղնիկի, Սուրբ Խաչի, Փարբ գաղնիկի, տարվա արարողությունների հետ կապված՝ 11.925.000 ՀՀ դրամ ծախսերի, գերեզմանաքարի՝ 1.310.000 ՀՀ դրամ գումարի բռնագանձման պահանջների մասով հայցը հիմնավոր է մասնակի՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ.

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1067 հոդվածը հատկապես սահմանում է, որ տուժողի մահվան հետ կապված վնասի համար պատասխանատու անձինք պարտավոր են հատուցել հուղարկավորության հետ կապված անհրաժեշտ ծախսերն այն անձին, ով այդ ծախսերը կատարել է:

Այդ ծախսերը կատարված քաղաքացիների կողմից հուղարկավորության համար ստացած նախատեղը չեն հաշվարկվում վնասների հատուցման հաշվում:

Վերը նշված իրավանքային վերաձուլությունից հետևում է, որ հուղարկավորության հետ կապված ծախսերի ցանկը որոշելու համար եական է ոչ թե այս կամ այն կողմի տուրյնկալի ցանկությամբ ու հնարավորությունների տանձառում կատարված ծախսերը, այլ այն ծախսերը, որոնք համարվում են անհրաժեշտ, այսինքն՝ առանց սրունց հնարավոր չէ կատարել անձի հուղարկավորությունը:

Հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման մասին ՀՀ օրենքի 1-ին հոդվածը սահմանում է, որ սույն օրենքը կարգավորում է գերեզմանատների և դիակիզարանների շահագործման հետ կապված իրավանքաբերությունները և սահմանում է հուղարկավորության արարողությունների կազմակերպման պետական կարգավորման հիմնական սկզբունքներն ու պայմանները: Նշված օրենքի 2-րդ հոդվածում, որտեղ շարադրված են օրենքում օգտագործվող հիմնական հասկացությունները, հուղարկավորությունը բնորոշվում է որպես՝ մարդու մահից հետո նրա մարմինը հողին հանձնելու կամ դիակիզելու արարողություն՝:

Հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման մասին ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածը ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1067-րդ հոդվածում նշված հուղարկավորության հետ կապված անհրաժեշտ ծախսերի շարք է դասում անհրաժեշտ փաստաթղթերի ձեռնարկումը, դիակիզումը, դազաղի հատկացումը, մահացածի մարմնի (աճյուղի) տեղավորումը գերեզմանատուն, հուղարկավորումը, մեղադրե ցուցատախտակի տեղադրումը, Հուղարկավորության հետ կապված ծախսերը պետք է լինեն ողջամիտ ըստ արժեքի և անհրաժեշտ ըստ նպատակահարմարության, դազաղի արժեքը, դիակիզարանի ծառայությունները, դազաղը գերեզման հասցենը, գերեզման փորելը, թաղման ծխակաթի ծախսերը (հուղարկավորման կարգը, արարողությունը եկեղեցում, հոգևոցը):

Միաժամանակ, Հուղարկավորությունների կազմակերպման, գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման մասին՝ ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի 2-րդ պարբերության համաձայն՝ հուղարկավորությունը՝ մարդու մահից հետո նրա մարմնի (աճյուղի) հողին հանձնելու կամ դիակիզելու արարողություն է: Հետևաբար, նշված եղանակով իմաստով հուղարկավորությունից հետո կատարված ծախսերը, այդ թվում՝ գերեզմանաքար տեղադրելու գումարը, չեն մտնում հուղարկավորության ծախսերի մեջ (Նման դիրքորոշում է արտահայտել ՀՀ վճարելի դատարանը 12.03.2010 թվականին ԵԿԴ/0462/02/08 քաղաքացիական գործով կապացած քրոշմամբ): Տվյալ դեպքում, հանգուցյալ Կարեն Գրիգորյանի մահվան ծախսերը կատարվել են վերջինիս հղորդ՝ Արմեն Գրիգորյանի կողմից, հետևաբար՝ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1067 հոդվածի խնամում՝ պահանջի իրավունքը պատկանում է վերջինիս:

Այսպես, Ա. Գրիգորյանի հայցային պահանջի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ պահանջի մեջ կողմը ներկայացրել է ոչ միայն հուղարկավորության, այլև՝ դրանից հետո Կարեն Գրիգորյանի մահվան կապակցությամբ տեղի ունեցած ու այդ ուղղությամբ ծախսված գումարների հատուցման պահանջներ, մատուցվողպես՝ հայցվորի պահանջի հիմքում դրվել է՝ Հայ փորձագետների միություն Հայ-Ռուսական անկախ դատական փորձագետությունների կենտրոնի 17.05.2011թ.-ի փորձագիտական եզրակացությունն առ այն, որ Կարեն Գրիգորյանի մահվան կապակցությամբ դրամական ծախսերը կազմել են՝ հուղարկավորման օրը հոգեհացը՝

2.500.000 ՀՀ դրամ, հերթահանի հաջը՝ 1.500.000 ՀՀ դրամ, յոթի հաջը՝ 1.500.000 ՀՀ դրամ, քառասունի հաջը՝ 1.750.000 ՀՀ դրամ, Մեծ Ջատիկի հաջը՝ 875.000 ՀՀ դրամ, Սուրբ Խաչի հաջը՝ 875.000 ՀՀ դրամ, Փոքր Ջատիկի հաջը՝ 525.000 ՀՀ դրամ, տարվա հաջը՝ 1.500.000 ՀՀ դրամ:

Միջնորդ գաղափարների վերահսկող մեկնաբանության լույսի ներքո ելնելով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087, Հուղարկավորությունների կազմակերպման, գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման մասին ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի 2-րդ պարբերության դրույթներից՝ դատարանը փաստում է, որ վերը նշված ծախսերից միայն հուղարկավորման օրը հոգեհացի ծախսն է համարվում հատուցելի, իսկ մնացած ծախսերը ենթակա չեն հատուցման, քանի որ դրանք հուղարկավորումից հետո կատարված ծախսեր են ու չեն մտնում հուղարկավորության ծախսերի մեջ, այդ մասով հատուցում օրենքը չի նախատեսում:

Ինչ վերաբերում է եզրակացության մեջ նշված 2.500.000 ՀՀ դրամ հոգեհացի ծախսին, ապա դատարանը, այս մասով ուսումնասիրելով փորձագիտական եզրակացությունը, պարզել ու հաստատված է համարել, որ այնտեղ նշված որոշ փաստեր չեն համապատասխանում իրականությանը, մասնավորապես՝ Մնակի հարկային տեսչության 13.07.2011թ.-ի գրությամբ հաստատվում է, որ ԱՅ Սիսակ Բաղդասարյանի՝ Նաիրի խորակարանի տարածքում տեղավորվում են ընդամենը 200 անձ, այնինչ փորձագիտական եզրակացության մեջ հուղարկավորության հացի արարողությանը մասնակցած անձանց թիվը կազմել է 500 անձ:

Ավելին՝ եզրակացության մեջ կատարվում են նշումներ առ այն, որ սրանի համար հոգեհացի կազմակերպման համար վճարվել է 250.000 ՀՀ դրամ, այնինչ վերը նշված տեսչության գրությամբ արձանագրված փաստերով հաստատվում է, որ հուղարկավորման օրերին կատարվել են վճարումներ ընդամենը 100.000 ՀՀ դրամի չափով՝ 25.01.2009 և 26.01.2009թթ.-ին:

Ավելին՝ փորձագիտական եզրակացության մեջ հոգեհացի սեղանի կերակուրների, խմիչկեղենի ցանկի ուսումնասիրությունից պարզվել է, որ այնտեղ նշվածները ծախսերն ըստ իրենց արժեքի՝ ողջամիտ՝ լինելու հետ համահունչ չեն, դրանք անհրաժեշտ չեն ըստ նպատակահարմարության, մասնավորապես՝ Ստեղծել տեսակի Ական, Ֆինանսիա՝ օդու, դրա հետ մեկտեղ նաև՝ գինիների տեսականու առկայությունը որևէ կերպ ողջամիտ ու անհրաժեշտ ծախսերի տիրույթում չի կարող ներառվել:

Բացի այդ, փորձագետի կողմից արձանագրված տեղեկությունները դեռևս չեն համարվում ապացուցված ելակետային տվյալներ, քանի որ նախ՝ հայցվորը պետք է ապացուցեր նման ծախսերի առկայությունը, այնուհետև՝ այդ փաստերի առկայությունը ողջակի փաստական տվյալներով հաստատված լինելու դեպքում՝ կատարվեր փորձաքննություն, այնինչ այն կատարվել է որոշակի հետազոտության արդյունքում՝ ոչ փաստերով հիմնված տվյալների հիման վրա:

Հետևաբար՝ վերոհիշյալ փաստերն իրենց համակցության մեջ դիտարկելով, դրանց համադրելով վերոհիշյալ իրավական նորմերի պահանջներին, ինչպես նաև հիմք ընդունելով այն հանգամանքը, որ ստեղծված փաստական հանգամանքներում ՀՀ ֆինանսների նախարարությունն ընդունելի է համարել հոգեհացի արարողության համար հատուցման ենթակա՝ 700.000 ՀՀ դրամ չափը, ապա դատարանն արձանագրում է, որ ընդհանուր որպես հուղարկավորության ողջամիտ ու հատուցման ենթակա ծախս պետք է համարել 1.250.000 ՀՀ դրամ գումարը՝ հաշվի առնելով եզրակացության մեջ նշված ոչ անհրաժեշտ ու ոչ ողջամիտ ծախսերի ու միաժամանակ ողջամիտ ու անհրաժեշտ ծախսերի առկայության էական փաստերը:

Ինչ վերաբերում է գերեզմանաքարի մասով կատարված ծախսերին, ապա դատարանն արձանագրում է, որ այս պահանջի մասով վեճի բացակայության ու այս ծախսի փոխհատուցման փաստը ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից ընդունելի համարվելու/հիմք՝ 16.11.2011թ.-ին դատարան մուտքագրված ի լրումն հայցադիմումի պատասխանի դիտքորոշումը/ պայմաններում՝ դատարանը դրա շուրջ վերահիշյալ իրավական նորմերի պահանջներով պայմանավորված՝ դիտքորոշում չի հայտնում, իսկ այդ ծախսի առկայությունը, դրա չափը հաստատվել է 24.04.2010թ.-ի էլքի թիվ 19 ապրանքագրով, ըստ որի՝ Կարեն Գրիգորյանի գերեզմանաքարի համար ծախսվել է 1.310.000 ՀՀ դրամ:

Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից իրարից Վահրամ Բաղդասարյանի որպես ավտոմեքենային պատճառված վնասի՝ 4.200.000 ՀՀ դրամ գումարի բռնագանձման պահանջի մասով հայցը հիմնավոր է մասնակի՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ.

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1072 հոդվածի 1-ին մասի նախաձայն՝ իրավաբանական անձինք և քաղաքացիները, որոնց գործունեությունը կապված է շրջապատի համար առավել վտանգի աղբյուրի հետ (տրանսպորտային միջոցների, մեխանիզմների, բարձր լարվածության էներգիայի, առտուային էներգիայի, պայթուցիկ նյութերի, ուժեղ ներգործող նյութերի և այլնի օգտագործում, շինարարական և դրա հետ կապված այլ գործունեության իրականացում), պարտավոր են հատուցել առավել վտանգի աղբյուրով պատճառված վնասը, եթե չեն ապացուցում, որ վնասը ծագել է անհարթահարելի ուժի կամ տուժողի դիտավորության հետևանքով: Առավել վտանգի աղբյուրի սկզբնականությունը դատարանը կարող է նաև լրիվ կամ մասնակիորեն ազատել պատասխանատվությունից՝ սույն օրենսգրքի 1076 հոդվածի 2-րդ և 3-րդ կետերով նախատեսված հիմքերով: Վնասը հատուցելու պարտականությունը դրվում է առավել վտանգի աղբյուրը սեփականության իրավունքով կամ

այլ օրինական իմացում (վարձակալության իրավունք, լիազորագրում) տրանսպորտային միջոցները վարելու իրավունք և այլն) տիրապետող իրավաբանական անձի կամ քաղաքացու վրա:

Վերը նշված հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ առավել վտանգի աղբյուրի սեփականատերը պատասխանատվություն չի կրում այդ աղբյուրի պատճառած վնասի համար, եթե ապացուցում է, որ աղբյուրը դուրս է եկել իր տիրապետումից այլ անձանց ապօրինի գործողությունների հետևանքով: Նման դեպքերում առավել վտանգի աղբյուրի պատճառած վնասի համար պատասխանատվությունը կրում են աղբյուրն ապօրինի տիրապետած անձինք: Աղբյուրի սեփականատիրոջ տիրապետումից այդ աղբյուրի ապօրինի վերցնելու մեջ կրա մեղքի առկայության դեպքում պատասխանատվությունը կարող է դրվել ինչպես առավել վտանգի աղբյուրի սեփականատիրոջ, այնպես էլ այն ապօրինի ձեռք բերողի վրա, իսկ 3-րդ մասի համաձայն՝ առավել վտանգի աղբյուրների սեփականատերերը, սույն հոդվածի 1-ին կետում նախատեսված հիմունքներով, համապարտ պատասխանատվություն են կրում այդ աղբյուրների փոխներգործության (տրանսպորտային միջոցների բախում և այլն) հետևանքով երթուղի անձանց պատճառված վնասի համար:

Առավել վտանգի աղբյուրների փոխներգործության հետևանքով երանց սեփականատերերին պատճառված վնասը հատուցվում է ընդհանուր հիմունքներով (հոդված 1058):

Սույն գործի վատնելով հաստատվել է, որ առավել վտանգի աղբյուրի սեփականատերն է հանդիսանում Հայաստանի Հանրապետությունը՝ ի դեմս Ֆինանսների նախարարության, իսկ առավել վտանգի աղբյուրը՝ օգտագործողն ու տիրապետողը՝ Արմեն Եղիազարյանը, դրա վարորդը, որն էլ հանդիսացել է պայմանագրային հիմունքներով ՀՀ ՊՆ համապատասխան գործառնի ծառայող, հետևաբար՝ հայցվորի պահանջին՝ ուղղված կոնկրետ Հայաստանի Հանրապետությանը՝ ի դեմս Ֆինանսների նախարարության, պայմանավորված է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1063 և 1065 հոդվածների պահանջներով, իսկ Արմեն Եղիազարյանի դեմ ներկայացված պահանջի մասով պատրաստեց արձանագրում է, որ առավել վտանգի աղբյուրն ապօրինի դուրս չի եկել սեփականատիրոջ տիրապետումից, իսկ քանի որ ՀՀ պաշտպանության նախարարության գույքը հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետության սեփականությունը ու վերջինիս գույքի՝ առավել վտանգավոր աղբյուրի փոխներգործության աղբյուրներում պատճառված կորստյան վնասի հատուցման պահանջ է ներկայացվել, ուստի դատարանն իրավապես է համարում հայցվորը կորցրել միայն ՀՀ Ֆինանսների նախարարության դեմ վնասի հատուցման պահանջ ներկայացնելու փաստը, քանի որ Արմեն Եղիազարյանն այս դեպքում համապարտ պատասխանատվություն չի կրում, միաժամանակ, պետական մարմին՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության կողմից պատճառված վնասով հայցը հաղթողվում է ընդդեմ Հայաստանի Հանրապետության, իսկ վերջինիս անունից, որպես կանոն, հանդես է գալիս պետական Ֆինանսական մարմինը՝ ՀՀ Ֆինանսների նախարարությունը՝ կրկին վերը նշված իրավական ակտերով սահմանված օրենսդրական նորմերի ուժով:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1075 հոդվածը սահմանում է, որ դատարանը, բովանդակելով վնասի հատուցման պահանջը, գործի հանգամանքներին համապատասխան, պարտավորվում է վնասը պատճառելու համար պատասխանատու անձին վնասը հատուցել քննելով կամ հատուցել պատճառված վնասները (17 հոդվածի 2-րդ և 3-րդ կետերով):

Փաստորեն, վերը նշված հոդվածների իրավական նորմերի վերլուծությունից երևում է, որ ՀՀ քաղաքացիական օրենսդրությունը չի սահմանում կոնկրետ վնասի չափորոշիչներ, և ակալ դեպքում, իրական վնասի չափը պետք է սահմանի դատարանը՝ գործում եղած բոլոր ապացույցների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտության վրա հիմնված ներքին համոզմամբ, ելնելով ապացույցների վերաբերելիության և թույլատրելիության սկզբունքներից, օրենքների և Հայաստանի Հանրապետության կողմից հաստատված և վավերացված միջազգային նորմերի հիման վրա, միևնույն գործով պահանջ ներկայարարած դատավարական կողմը նախնադաս պետք է ապացուցի իրեն պատասխանողի կողմից պատճառված վնասի առկայության էական փաստը:

Տվյալ դեպքում, սույն գործով դատարանը, ի թիվս այլոց, կարևորում է գործի համար էական նշանակություն ունեցող երեք հիմնական փաստերի ապացուցումը

- Հայաստանի Հանրապետության՝ ի դեմս ՀՀ պաշտպանության նախարարության սեփականությունը հանդիսացող առավել վտանգի աղբյուրի շահագործման արդյունքում Վահրամ Բաբաջանյանին վնաս պատճառված լինելու փաստը:

- հայցվորի գործողություններում լրացիտ անգոյություն առկայության կամ բացակայության փաստը,

- վերոգրյալ 1-ին փաստի առկայության ու Վահրամ Բաբաջանյանի գործողություններում կոպիտ անգոյություն փաստերի բացակայության դեպքում նաև՝ վնասը պատճառած անձի մոտ մեղքի ցանկացած ձևի առկայության կամ բացակայության փաստը:

(Նման դիրքորոշում է արտահայտել ՀՀ Վճարելի դատարանը թիվ 3-38 (ՎԳ) գործով 29.02.2008թ-ին կայացրած որոշմամբ):

Բացի այդ, ելնելով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1072 հոդվածի 3-րդ մասի իրավական պահանջներից, մասնավորապես գործով հաստատված այն հանգամանքից, որ ներկայացված հայցային պահանջը վերաբերում է առավել վտանգի աղբյուրների փոխներգործության հետևանքով երա սեփականատիրոջը պատճառված վնասին, դատարանն անհրաժեշտ է համարում այս դեպքում կիրառել նաև ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1058 հոդվածով սահմանված վնասի հատուցման նախապայմանները:

Մասն գործի փաստերով վնասի, այն պատճառած անձի մեղքի, վերջինիս ոչ օրինաչափ վարքագծի պատճառով վնաս հասցնելու /պատասխանատվության կապ/ էական նախապայմանները հաստատված են, քանի որ քրեական գործի նյութերով, ինչպես նաև դատարանում տրված ցուցմունքներով, հաստատվել է, որ Արմեն Եղիազարյանն ընդունել է իր մեղքը, ավելին՝ վթարը տեղի է ունեցել վերջինիս կողմից ճանապարհային երթևեկության կանոնները խախտելու հետևանքով: ԼՂված փաստերն ըստ էության գործով չեն վիճարկվել պատասխանողների կողմից, հետևաբար՝ այս մասով դատարանի քննության առարկան պետք է սահմանափակվի վնասի շուրջ կողմերի վեճի առկայությանը պայմանավորված:

Այսպես, ըստ ՀՀ փորձագիտական կենտրոնի ՊՈԱԿ-ի 18.03.2009թ.-ի դատաապրանքագիտական փորձաքննության համաձայն՝ Ինժինյատի OX4՝ մակնիշի ավտոմեքենային պատճառված վնասի չափը կազմել է 3.000.000 ՀՀ դրամ: ԼՂված վնասի չափը հաստատված է համարվել Գեղարքունիքի ընդհանուր իրավասության դատարանի որոշմամբ, այնուհետև՝ ՀՀ քրեական վերաքննիչ դատարանի որոշմամբ:

Ավելին՝ վնասի չափը որոշվել է կոնկրետ դեպքի կապակցությամբ կատարված ավտոմեքենայի անմիջական փորձաքննության արդյունքում:

Մինչդեռ ի հավաստում իր պահանջի Վահրամ Բաբաջանյանը հիմք է ընդունել՝ Կառուցազետ՝ ՍՊ ընկերության կողմից 31.08.2009թ.-ին տրված եզրակացությունն առ այն, որ ավտոմեքենայի արժեքը կարող է կազմել 5.000.000 ՀՀ դրամ, որի մնացորդային արժեքը կկազմի 800.000 ՀՀ դրամ:

Փաստորեն, ի տարբերություն 18.03.2009թ.-ի եզրակացության՝ 31.08.2009թ.-ի փորձաքննությամբ անմիջական վնասի չափը չի պարզվել, այլ՝ որոշվել է ավտոմեքենայի արժեքն ու դրա մնացորդային արժեքը, հետևաբար՝ որպես թույլատրելի ապացույց պետք է հիմք ընդունել 18.03.2009թ.-ի եզրակացությունը, հետևաբար՝ 18.03.2009թ.-ի փորձագիտական եզրակացության վերաբերյալ դատարանի կողմից վերևում արձանագրված փաստերի հաշվառմամբ, հիմք ընդունելով նաև սույն պարբերությամբ արձանագրված էական փաստը՝ դատարանը գտնում է, որ Հայաստանի Հանրապետությանը պատկանող ու Արմեն Եղիազարյանի կողմից վարած առավել վտանգավոր աղբյուրի կողմից մեկ այլ առավել վտանգավոր աղբյուրի սեփականատիրոջ՝ Վահրամ Բաբաջանյանին պատճառված վնասը ենթակա է հատուցման, սակայն ոչ պահանջվող՝ 4.200.000 ՀՀ դրամ գումարի չափով, այլ՝ 3.000.000 ՀՀ դրամ գումարի չափով՝ որպես ավտոմեքենայի պատճառված իրական ու գնահատված վնաս:

Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգուտ Վահրամ Բաբաջանյանի որպես ավտոմեքենայի հետևանքով պատճառված՝ 1.423.413,9 ՀՀ դրամ վնասի հատուցման պահանջի մասով հայցը հիմնավոր չէ՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ.

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 47 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ գործով ապացույցներ են ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով և այլ օրենքներով նախատեսված կարգով ձեռք բերված տեղեկությունները, որոնց հիման վրա դատարանը պարզում է գործին մասնակցող անձանց պահանջները և առաքելությունները հիմնավորող, ինչպես նաև վեճի լուծման համար նշանակություն ունեցող այլ նախապայմանների առկայությունը կամ բացակայությունը, իսկ նույն օրենսգրքի 48 հոդվածի 1-ին մասը նույնպես սահմանում է, որ գործին մասնակցող յուրաքանչյուր անձ պետք է ապացուցի իր վկայակոչված փաստերը, նույն հոդվածի 2-րդ կետի համաձայն՝ գործի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող ապացուցման ենթակա փաստերը որոշում է դատարանը՝ գործին մասնակցող անձանց պահանջների և առաքելությունների հիման վրա: Ցվյալ դեպքում, գործի փաստերով հաստատվել է, որ ավտոմեքենային պատճառվել է նյութական վնաս՝ 3.000.000 ՀՀ դրամ գումարի չափով, այնինչ 1.423.413,9 ՀՀ դրամ գումարի չափով վնասի առկայությունը, դրա հաստատման էական նախապայմանները գործով հայցվոր կողմը որևէ փաստական տվյալով չի ապացուցել:

Ինգո Արմենիա՝ ԱՓԲ ընկերությունից հոգուտ՝ Կոնվերս Բանկ՝ ՓԲ ընկերության բռնագանձել 2.776.586,1 ՀՀ դրամ որպես չվճարված ապահովագրական հատուցման գումարի, Հայաստանի Հանրապետությունից և Արմեն Եղիազարյանից հոգուտ՝ Ինգո Արմենիա՝ ԱՓԲ ընկերության բռնագանձել հոգուտ՝ Կոնվերս Բանկ՝ ՓԲ ընկերության բռնագանձվելիք 2.776.586,1 ՀՀ դրամ ապահովագրական հատուցման գումարի բռնագանձման պահանջների մասով հայցն անհիմն է՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ.

Հայցի պաշտպանության դատավարական միջոցների տնօրինման ձևերը սահմանվում են դատական վեճի տնօրինման սկզբունքի հիման վրա, որի ուժով կողմերը որոշում են վեճի հետագա ընթացքն ու լուծման ճանապարհները՝ հայցի իրավունքի՝ պաշտպանության միջոցների տնօրինման միջոցով:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսդրությունը հավասար հեղափոխություններ է ընձևում՝ դատավարության կազմերին սեփական իրավունքները պաշտպանելու համար:

Ցվյալ դեպքում, հայցվորը դատարանին ներկայացրել է հայցային պահանջներ, որոնց պահանջի իրավունքը պատկանում է մի կողմից՝ Կոնվերս Բանկ՝ ՓԲ ընկերությանը, մյուս կողմից՝ Ինգո Արմենիա՝ ԱՓԲ ընկերությանը, հետևաբար՝ այս ընկերություններն միայն ինքներն իրենց նախաձեռնությամբ կարող են ՀՀ քաղաքացիական կոդեքսով սահմանված հիմքով, քաղաքացիական դատավարության կարգով դիմել դատարան՝ խախտված իրավունքի վերականգնման հայցով:

տարեկանը չըրացած երեխաները:

Մինչդեռ գործով բացակայում է թույլատրելի ապացույցն առ այն, որ Լուսինն Պաղտյանը չի աշխատում, այսինքն՝ չունի որևէ եկամուտ, հետևաբար՝ այս հանգանակարանը հայցվորի կողմից չապացուցվելու պարագայում՝ ամուսնու մասով ներկայացված պահանջը՝ անկասկածաբար չափից, անհիմա է ու ներքակ է մերժման, իսկ անձի չաշխատելու փաստը ներառվում է ապացուցման ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 51 հոդվածի 1-ին մասի դրույթներից էլնելով:

Բացի այդ, դատարանն անհիմա է համարում նաև Լ. Պաղտյանի՝ 1 ՀՀ դրամ արողջությանը պատճառված վնասի հատուցման պահանջը, քանի որ արողջության այդ չափի վնասի վերաբերյալ որևէ փաստական տվյալ հայցվորը դատարանին չի ներկայացրել:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1082 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ կերակրողի մահվան հետ կապված վնասի հատուցման իրավունք ունեցող անձանց վնասը հատուցվում է սույն օրենսգրքի 1079 հոդվածի կանոններով սահմանված՝ մահացածի աշխատավարձի (եկամտի) այն մասի չափով, որը մահացածի կենդանության օրոք կրանք ստանում էին կամ ստանալու իրավունք ունեին իրենց ապրուստի համար: Այդ անձանց վնասի հատուցման չափը որոշելիս մահացածի եկամուտների կազմում աշխատավարձի (եկամտների) հետ միասին ներառվում են կենդանության օրոք ստացած նրա կենսաբաշխակը և այլ նմանօրինակ վճարները:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ վնասի հատուցման չափը որոշելիս կերակրողի մահվան հետ կապված անձանց եղանակված կենսաբաշխակը և բոշակների այլ տեսակները, որոնք եղանակվել են, ինչպես կերակրողի մահվանից առաջ, այնպես էլ հետո, ինչպես նաև այդ անձանց կողմից ստացվող աշխատավարձը (եկամուտը) և կրթաբաշխակը չեն հաշվարկվում նրանց վնասի հատուցման հաշվին:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1079 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ տուժողի կորցրած աշխատավարձի (եկամտի) հատուցման ներքակ չափը որոշվում է միջին աշխատավարձից (եկամտից) տեղիումներով, որը եւս ստացել է մինչև հաշվարկները կամ արողջության այլ վնասվածքը կամ աշխատունակության կորուստը: Այդ տեղիումները որոշվում են տուժողի կողմից մասնագիտական աշխատունակության կորուստի, իսկ մասնագիտական աշխատունակության բացակայության դեպքում՝ ընդհանուր աշխատունակության կորուստի աստիճանին համապատասխան:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ տուժողի կորցրած աշխատավարձի (եկամտի) կազմում ներառվում են նրա ինչպես եկամտական, այնպես էլ համապատասխան կատարված աշխատանքի՝ եկամտահարկով հարկվող աշխատանքային և քաղաքացիական իրավական պայմանագրերով վարձատրության բոլոր վճարները: Հաշվի չեն առնվում միանվագ բնույթի վճարները, մասնավորապես, չօրոգործված արձակուրդի փոխհատուցումը և արձակման նպաստը: Ժամանակավոր անաշխատունակության կամ հոգեբանական և ծննդաբերության համար արձակուրդի ժամանակաշրջանի համար հաշվի է առնվում վճարված նպաստը: Ձեռնարկնորակի գործունեությանից ստացված եկամուտները, ինչպես նաև հեղինակային եռնորարը ներառվում են կորցրած աշխատավարձի կազմում, ընդ որում ձեռնարկատիրական գործունեությունից եկամուտները ներառվում են հարկային տեսչության տվյալների հիման վրա:

Աշխատավարձի (եկամտի) բոլոր տեսակները հաշվի են առնվում մինչև հարկային պահումները եղած չափով:

Նույն հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ տուժողի ամսական միջին աշխատավարձը (եկամուտը) հաշվարկվում է արողջությանը վնաս պատճառելուն նախորդած տասներկու ամսվա նրա աշխատավարձը (եկամուտը)

տասներկու մասի բաժանելու միջոցով: Այն դեպքում, երբ տուժող վնաս պատճառելու ժամանակ աշխատել է տասներկու ամիսից պակաս, նրա ամսական միջին աշխատավարձը (եկամուտը) հաշվարկվում է փաստացի աշխատած ամիսների աշխատավարձի (եկամտի) ընդհանուր գումարն այդ ամիսների թվի վրա բաժանելով:

Տուժողի ջանքերով ոչ լրիվ աշխատած ամիսները փոխարինվում են լրիվ աշխատած նախորդ ամիսներով, իսկ դրանց փոխարինման անհնարելիության դեպքում՝ հանվում են հաշվարկից:

Տվյալ դեպքում, գործի փաստերով հաստատվել է, որ հանգուցյալ Կարեն Գրիգորյանը հանդիսանում է ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվող սուբյեկտ՝ անհատ ձեռնարկատեր, հետևաբար՝ վերջինիս եկամտի պարզման համար դատարանը, ելնելով վերը նշված հոդվածի դրույթներից, պետք է ելնի ընդունի հարկային մարմնի կողմից արված տեղեկությունները:

Այսպես, ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ Մեմբի հարկային տեսչության 03.02.2011թ.-ի գրության համաձայն՝ Կարեն Գրիգորյանի 2008 թվականի տարեկան շրջանառությունը կազմել է 3840.8 հազ. դրամ: 2008 թվականի ընթացքում պետական բյուջե է վճարել 123.3 հազ. դրամ պարզեցված հարկ և 60.0 հազ. դրամ սոց. վճար, իսկ մինչև այդ՝ 27.10.2010թ.-ին նույն մարմնի կողմից տրված տեղեկատվության համաձայն՝ Կարեն Գրիգորյանը 2008 թվականի 4-րդ եռամսյակում ստացել է 922.0 հազ. դրամ եկամուտ:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1085 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ վնասի հատուցումը՝ կապված տուժողի աշխատունակության նվազելու կամ մահվան հետ, կատարվում է ամենամսյա վճարներով:

Փաստորեն, հայցվորն իր կողմից ներկայացված փաստերով դատարանին ապացուցել է միայն տարվա 4-րդ եռամսյակի ընթացքում՝ Կ. Գրիգորյանի եկամուտների չափը, հետևաբար՝ դատարանին հայտնի այդ տեղեկությամբ չափափակված՝ գումարից ներքակ են հաշվանցման պետական բյուջեի հաշվին կատարված վճարումները՝ ընդհանուր 183.300 ՀՀ դրամ գումարի չափով, արդյունքում գումարը ստացվում է 738.700 ՀՀ դրամ,

իսկ քանի որ դատարանին ամբողջ տարվա եկամտի վերաբերյալ տեղեկություններ չեն ներկայացվել, ու գործում առկա են միայն մատնանշված տեղեկությունները, իսկ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 48 հոդվածի 6-րդ մասի խմատով բացառական հետևանքներն այս մասով պետք է կրեն հաջգործները, ապա երկխոսներից յուրաքանչյուրի օգտին ամենամյա զանգվածային հարկային հաշիվների 22-ից մինչև 15.390 ՀՀ դրամ, որն էլ ենթակա է զանգվածային հարկային հաշիվների 22-ից մինչև 15.04.2011թ.-ը կտրուկված գումարը յուրաքանչյուր երկխոսի մասով կազմում է 215.460 ՀՀ դրամ /14 ամիս/:

Ինչ վերաբերում է աշխատավարձի գումարին, ապա ներկայացված աշխատանքային պայմանագրի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ այն կնքվել է պետքից ընդամենը մեկ օր առաջ, հետևաբար՝ այդ պայմանագրի հիմքով Կ. Գրիգորյանը երբեք չի աշխատել, ինչպես նաև չի ստացել աշխատավարձ /նկատում/, իսկ առցիակական աշխատության պետական ծառայության պետի առաջին տեղակալի 20.04.2011թ.-ի գրությամբ տեղեկացվել է, որ Սևանի հացի գործարան՝ ՓԲ ընկերությունը Կարեն Գրիգորյանի վերաբերյալ տեղեկական տվյալներ չի ներկայացրել:

Քանի որ վերոհիշյալ հոդվածի խմատով կերակրողի օգտին ենթակա է զանգվածային ստացած կամ ստացվող աշխատավարձը, այն էլ՝ հաշվարկված միջին աշխատավարձի չափով, իսկ սույն դեպքում բացակայում է Կ. Գրիգորյանի օգտին վճարված կամ հնարավոր վճարվող աշխատավարձը, հետևաբար չէ կատարել միջին աշխատավարձի նաշվորդ, իսկ հաջգործը պահանջը ներկայացրել է պայմանագրով նախատեսված 170.000 ՀՀ դրամ ամենամյա աշխատավարձի չափով, այլ ոչ թե՝ միջին աշխատավարձի չափով, հետևաբար՝ այս մասով ներկայացված պահանջներն անհիմն են:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 68 հոդվածի համաձայն՝ դատական ծախսերը կազմված են պետական տուրքից և փորձագետին, վկային կանչելու, ապացույցները դրանց գտնվելու վայրում զննելու, փաստաթղթերի խելամուտ վարձատրության և գործի քննության հետ կապված այլ գործողությունների համար վճարման ենթակա գումարներից:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 70 հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ հաջգործներ մեծացնելու դեպքում պետական տուրքի չափակաճանցող գումարը զանգված է վճարել կապակցությամբ՝ աշխատանքային համապատասխան: Հաջգործներ նվազեցնելու դեպքում վճարված տուրքը չի վերադարձվում:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 72 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ պետական տուրքը ենթակա է վերադարձման՝ Պետական տուրքի մասին՝ ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով:

Համաձայն Պետական տուրքի՝ մասին ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի՝ պետական տուրքի դրույթաչափերը սահմանվում են գնահատման ենթակա գույքի արժեքի կամ օրենքով սահմանված բազային տուրքի նկատմամբ: Սույն օրենքի 9 հոդվածի 1-ին մասի ա կետով սահմանված կարգով ներկայացված պահանջով հաջգործի մասին համար պետական տուրքը կազմում է՝ գույքային պահանջով՝ հաջգործի երկու տեղոսի չափով, բայց ոչ պակաս բազային տուրքի 150 տոկոսից:

Սույն օրենքի 22 հոդվածով սահմանված է, որ դատարաններում պետական տուրքի վճարումից ռազմավորում են.

գ) հաջգործները՝ խելամուտ կամ առողջության այլ վնասման, ինչպես նաև կերակրողի մահվան հետևանքով պատճառված վնասի փոխհատուցման վերաբերյալ հաջգործով:

կ) հաջգործները՝ հանցագործության հետևանքով իրենց պատճառված նյութական վնասի փոխհատուցման վերաբերյալ հաջգործով:

ՀՀ դատարանների նախագահների խորհրդի՝ ՀՀ դատարանների նախագահների խորհրդի 2006 թվականի փետրվարի 21-ի թիվ 94 որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին 03.03.2010 թվականի թիվ 125 որոշման 14-րդ կետով սահմանվել է, որ դատարաններում պետական տուրքի վճարումից ազատված սուբյեկտների կողմից հաջ գերկայացնելիս՝ հաջգ բավարարելու դեպքում, մյուս կողմից (կողմ, որի օգտին չէ դատական ակա կայացվել) պետական տուրք զանգված է հոգուտ պետական քույրի:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 73 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատական ծախսերը գործին մասնակցող անձանց միջև բաշխվում են բավարարված հաջգապահանջների չափին համամասնորեն: Տվյալ դեպքում, քանի որ հաջգործներն օրենքի վերոհիշյալ իրավական դրույթին համամասն ազատված են պետական տուրքի վճարման պարտավորությունից, իսկ պատասխանողները ոչ, հետևաբար՝ հաջգ մերժված մասերով պետական տուրքի հարցը պետք է համարել լուծված իսկ բավարարված մասով պետական տուրքի գումարը ենթակա է զանգվածային պատասխանողներից, մասնավորապես՝ հոգևաճի, գերեզմանաբարի ծախսերի պահանջի բավարարված՝ 2.560.000 ՀՀ դրամ գումարի մասով պետական տուրքի՝ 51.200 ՀՀ դրամ գումարը ենթակա է բռնագանձման Հայաստանի Հանրապետությունից ու Արմեն Եղիազարյանից:

Հոգուտ Վահրամ Բարսեղյանի որպես ավտոմեքենային պատճառված վնասի բավարարված՝ 3.000.000 ՀՀ դրամ գումարի մասով պետական տուրքի՝ 60.000 ՀՀ դրամ գումարը ենթակա է բռնագանձման Հայաստանի Հանրապետությունից ու Արմեն Եղիազարյանից:

Արմեն Եղիազարյանից որպես կերակրողի մահվան հետևանքով առաջացած վնաս հոգուտ Լուսինե Պողոսյանի, Կարինե և Մանե Գրիգորյանների բավարարված՝ 430.920 ՀՀ դրամ գումարի մասով պետական տուրքի՝ 8.618,4 ՀՀ

զրամ գումարը ենթակա է բնագանձման Հայաստանի Հանրապետությանից ու Արմեն Եղիազարյանից: Մույն գործով նշանակված վարձաքննության արդյունքում անհնարին է եղել կայացնել ըստ էության եզրակացություն, հետևաբար՝ ծախս չի սահմանվել, ուստի այս մասով դատական ծախսերի հարցը պետք է համարել լուծված:

Եղևելով վերոգրյալներից և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 73-րդ, 124-րդ, 130-132-րդ, 134-րդ և 140-1401-րդ հոդվածներով՝ դատարանը

ՎՃՌԵՑ

Հայցը բավարարել մասնակի:

Հայաստանի Հանրապետությանից՝ ի դեմս ֆինանսների նախարարության հոգուս Արմեն Գրիգորյանի բռնագանձել 2.560.000 (երկու միլիոն հինգ հարյուր վաթսուս հազար) ՀՀ դրամ՝ որպես հուղարկավորության և զերեզմանաքարի համար կատարված ծախս:

Հայաստանի Հանրապետությանից՝ ի դեմս ֆինանսների նախարարության հոգուս Վահրամ Բաբաջանյանի բռնագանձել 3.000.000 (երեք միլիոն) ՀՀ դրամ՝ որպես վերջինիս ավտոմեքենային պատճառված նյութական վնաս: Հայաստանի Հանրապետությանից՝ ի դեմս ֆինանսների նախարարության հոգուս յուրաքանչյուր անչափանասի՝ Կարինե և Մանե Գրիգորյանների՝ ի դեմս Լուսինե Պողոսյանի բռնագանձել 430.920-ական (չորս հարյուր երեսուն հազար ինը հարյուր քսան) ՀՀ դրամ՝ որպես կենսերողի մահվան հետևանքով պատճառված վնաս, ինչպես նաև յուրաքանչյուր ամսի 15.390-ական (տասնհինգ հազար երեք հարյուր յոնսուն) ՀՀ դրամ գումար՝ սկսած 16.04.2011թ.-ից մինչև Կարինե և Մանե Գրիգորյանների տաղմուր տարեկան դառնալը:

Հայցը մնացած մասով, մերժել՝ անհիմա լինելու հիմքով:

Հայաստանի Հանրապետությանից՝ ի դեմս ֆինանսների նախարարության հոգուս ՀՀ պետական քույզնի բռնագանձել 119.818,4 (մեկ հարյուր տասնինը հազար ութ հարյուր տասնուր դրամ և չորս լումա) ՀՀ դրամ՝ որպես պետական սուրքի գումար:

Պետական սուրքի հարցը հայցվորների մատով համարել լուծված:

Վճիռը կամովին չկատարելու դեպքում այն կկատարվի դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության միջոցով՝ պարտությանի հաշվին:

Վճիռը կարող է բողոքարկվել ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարան՝ իրադարձական օրվանից մեկամսյա ժամկետում:

ԴԱՏԱՎՈՐ Ռ. ԱՓԻՆՅԱՆ

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ: Մույն վճիռը ----- 2012 թվականին ստացել է օրինական ուժ:

ԴԱՏԱՎՈՐ Ռ. ԱՓԻՆՅԱՆ